

Verantwoord beleggen beleid

Inhoudsopgave

---

1. Introductie	3
Wat is verantwoord beleggen?	3
Waarom verantwoord beleggen?	4
Verantwoord beleggen Ambities voor 2025 en 2050	4
Timeline: ambities, doelen en acties	5
2. Verantwoord beleggen thema's	6
2.1 Prioritering van ESG thema's	6
2.2 Klimaatverandering en de energietransitie	7
2.3 Arbeidstransitie	11
2.4 Overige verantwoord beleggen thema's	13
3. Verantwoord beleggen instrumenten	19
3.1 Uitsluiting van landen en ondernemingen	19
3.2 Actief aandeelhouderschap (Betrokkenheidsbeleid)	19
3.3 ESG-integratie (Bewuste selectie van beleggingen)	21
3.4 Impactinvesteringen	25
3.5 Sustainable Development Investments (SDI's)	26
3.6 Duurzame beleggingen onder SFDR	27
4. Kader verantwoord beleggen	28
4.1 Wet- en regelgeving	28
4.2 Principles, commitments en initiatieven	29
4.3 Lidmaatschappen en Samenwerkingsverbanden	31
Bijlage 1: Identificeren van ESG thema's en risico's	33
Bijlage 2: MSCI screening	35

---

1. Introductie

Wat is verantwoord beleggen?

PMT houdt bij alle beleggingsbeslissingen rekening met rendement, risico, kosten en mogelijke negatieve en positieve effecten van deze beleggingen op mens, milieu en maatschappij. Laatstgenoemde effecten worden ook ‘ESG factoren’ genoemd. ESG staat voor ‘Environmental, Social and Governance’. Een voorbeeld van een negatief effect op de wereld is de CO₂-uitstoot die vrijkomt door de productie van een staalbedrijf waar PMT in belegt. Een voorbeeld van een positief effect zijn betaalbare huurwoningen in de vastgoedportefeuille van PMT. PMT wil de negatieve effecten van zijn beleggingen op mens, milieu en maatschappij zo veel mogelijk verkleinen, en de positieve effecten juist vergroten. Dat doen we door beleggingen bewust te selecteren (zie hoofdstuk 3.3), en als actieve aandeelhouder betrokken te zijn bij de ondernemingen in de beleggingsportefeuille (zie paragraaf 3.2). Ook passen we een uitsluitingsbeleid toe (zie paragraaf 3.1). Onze grootste positieve impact behalen we door onze impactbeleggingen in bijvoorbeeld gezondheidszorg, hernieuwbare energie en betaalbare huisvesting (zie paragraaf 3.4).

Andersom kunnen ESG factoren ook risico’s vormen voor de beleggingsportefeuille. Voorbeelden zijn overstromingsgevaar of extreme hitte als gevolg van klimaatverandering. Dit kan effect hebben op de waarde van het bedrijf, en daarmee op het rendement van een belegging in het bedrijf. Hoe PMT dergelijke ESG thema’s en risico’s identificeert, wordt omschreven in bijlage 1.

Sector Metaal en Techniek als uitgangspunt

Door een focus in het beleggingsbeleid te kiezen die aansluit bij de thema’s en ontwikkelingen binnen de sector, kan PMT laten zien waar de marktsector voor staat – zodat deelnemers, pensioengerechtigden en werkgevers uit de sector Metaal en Techniek zich herkennen in hun eigen pensioenfonds. Hoe de keuze van verantwoord beleggen thema’s tot stand komt, wordt nader uiteengezet in paragraaf 2.1 en bijlage 1.

Overtuigingen (investment beliefs)

Verantwoord beleggen maakt integraal onderdeel uit van het beleggingsbeleid van PMT. Daarom is verantwoord beleggen ingebed in het Strategisch Beleggingskader van PMT. Het beleggingskader bevat beleggingsbeginselen; risicomanagementbeginselen, en uitvoeringsbeginselen. Verantwoord beleggen is in al deze beginselen verankerd.

Voor het realiseren van zijn beleggingsbeleid hanteert PMT tien beleggingsbeginselen (investment beliefs). Deze beginselen geven aan op welke manier PMT rendement wil en denkt te halen. Ze vormen de overtuigingen van PMT over de werking van de economie en de financiële markten. De beleggingsbeginselen worden nader toegelicht in het [Strategisch Beleggingskader](#). Twee van de tien investment beliefs gaan specifiek over verantwoord beleggen:

- Beleggingsbeginsel 9: ‘De beleggingen van PMT hebben invloed op de reële economie en de samenleving’. Dit beginsel vormt de basis voor het rekening houden met de invloed van beleggingskeuzes op de wereld.
- Beleggingsbeginsel 10: ‘Alleen beleggingen die rekening houden met ESG-factoren (Environmental, Social, Governance) zijn op lange termijn rendabel omdat schadelijke gevolgen van economische activiteit niet voor onbepaalde tijd op mens, maatschappij en milieu afgewenteld kunnen worden.’ Dit beginsel vormt de basis voor integratie van ESG-factoren in beleggingskeuzes.

Waarom verantwoord beleggen?

PMT wil alle deelnemers in de sector Metaal en Techniek nu en in de toekomst een goed pensioen bieden. PMT belegt het pensioengeld op een verantwoorde manier, en wil daarmee bijdragen aan een duurzame wereld. Wat heb je aan een pensioenuitkering in een wereld die niet leefbaar is? Daarnaast gelooft PMT dat verantwoord beleggen bijdraagt aan zijn financiële doelstelling. Verantwoord beleggen helpt een goede inschatting van de houdbaarheid van investeringen over de lange termijn te maken. Tot slot verwachten (of eisen) wetgever en maatschappij niets minder dan een duurzame beleggingsstrategie van PMT. Niet duurzaam beleggen is op termijn onwenselijk en risicovol.

PMT neemt een voortrekkersrol op het gebied van verantwoord beleggen, maar kan het niet alleen. Succes is ook grotendeels afhankelijk van de mate waarin overheden, bedrijven en andere grote beleggers handelen naar duurzaamheidsafspraken, zoals vastgelegd in o.a. het Klimaat Akkoord van Parijs. In Nederland mag PMT dan een van de grootste pensioenfondsen zijn, op wereldschaal is zijn invloed beperkt. In alle gevallen geldt dat huidige en toekomstige maatregelen op het gebied van verantwoord beleggen alleen van toepassing zijn als de portefeuille daarmee passend blijft bij het beoogde risico-rendementsprofiel en het strategisch beleggingskader, waarin onder meer de beleggingsbeginselen van PMT zijn opgenomen.

Verantwoord beleggen ambities en doelstellingen voor 2025 en 2050

PMT wil pensioenen op verantwoorde wijze realiseren en heeft hier een aantal doelen en ambities aan gekoppeld, op vier focusgebieden:

Focus 1: Betrekken van deelnemers en bredere groep stakeholders bij het verantwoord beleggen beleid (zie ook paragraaf 2.1)

PMT vindt het belangrijk dat het verantwoord beleggen beleid aansluit bij de voorkeuren van de deelnemers, en werkgevers.

- **Doelstelling:** PMT houdt rekening met voorkeuren van deelnemers in zijn verantwoord beleggen beleid, en consulteert en informeert een bredere groep stakeholders over zijn verantwoord beleggen beleid.

Focus 2: Impactinvesteringen (zie ook paragraaf 3.4)

PMT wil direct beleggen in de energietransitie, circulaire economie, innovatie in Europa, betaalbare huisvesting en gezondheidszorg. Met deze beleggingen wil PMT een meetbare, positieve impact maken en daarmee uitvoering geven aan de Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties.

- **Doelstelling:** Ten minste voor EUR 4 miljard aan impactinvesteringen per eind 2025.
- **Ambitie:** Ten minste EUR 10 miljard impactinvesteringen per eind 2030, waarvan EUR 4 miljard investeringen binnen het thema Energietransitie, en de ambitie om 35% van deze EUR 10 miljard te beleggen in Nederland.

Focus 3: ESG-integratie en engagement (zie ook paragraaf 3.2 en 3.3)

PMT gelooft dat zijn beleggingen invloed hebben op de reële economie en de samenleving. Daarnaast gelooft PMT dat alleen beleggingen die rekening houden met ESG-factoren (Environmental, Social, Governance) op de lange termijn rendabel zijn omdat schadelijke gevolgen van een economische activiteit niet voor onbepaalde tijd op mens, milieu en maatschappij afgewenteld kunnen worden.

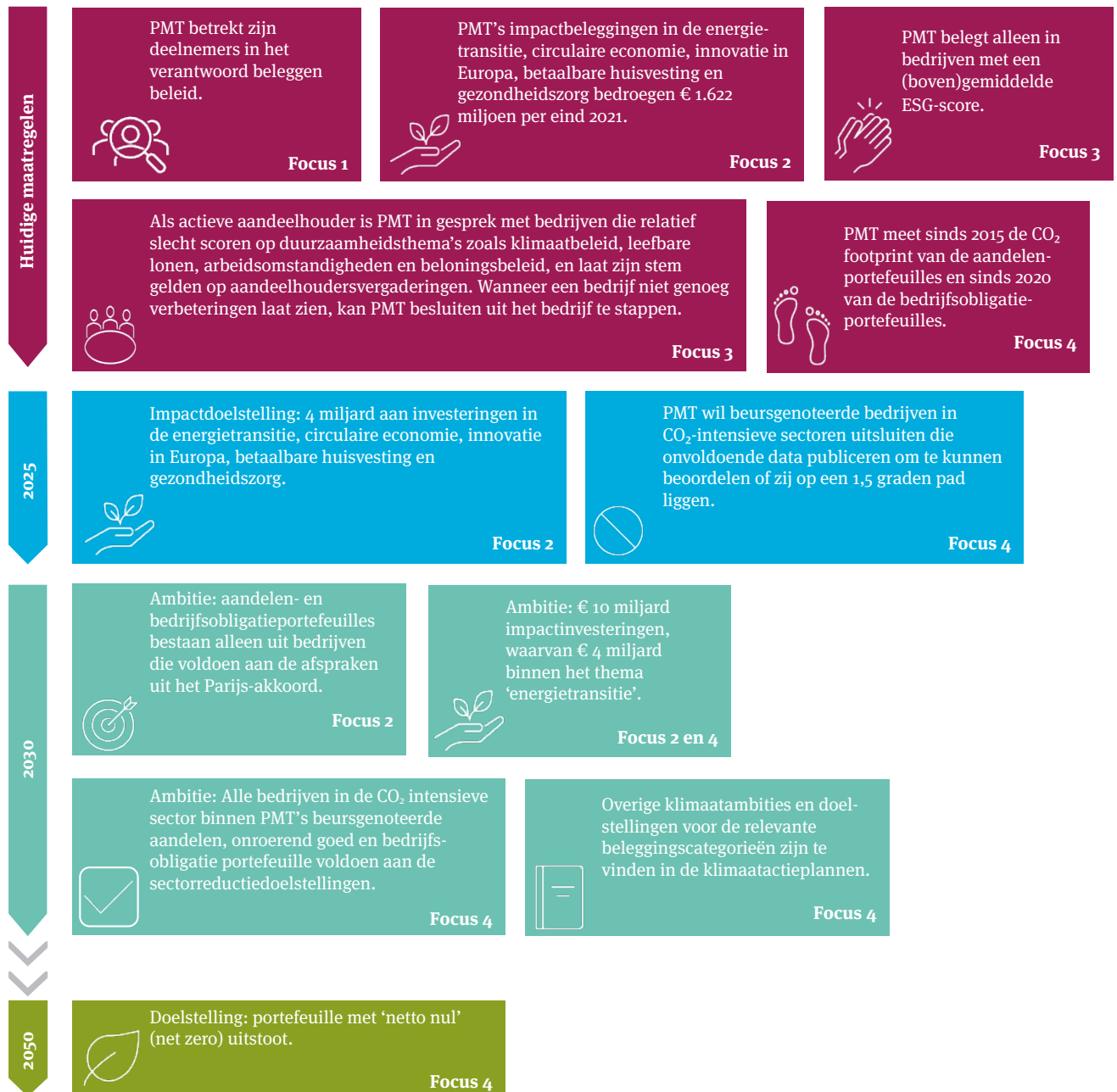
- **Ambitie:** PMT wil alleen beleggen in bedrijven, vastgoed en landen die (boven)gemiddeld presteren ten aanzien van ESG factoren. Tegelijkertijd laat PMT geen bedrijven vallen die hun best doen om te verbeteren op ESG thema's en dit ook laten zien in de gesprekken (engagement).
- **Ambitie:** PMT verwacht van zijn vermogensbeheerders (managers) dat hun beleid en werkwijzen aansluiten bij het verantwoord beleggen beleid van PMT.

Focus 4: Bijdrage aan het Parijsakkoord (zie ook paragraaf 2.2)

PMT wil bijdragen aan het doel om de opwarming van de aarde te beperken tot maximaal 1,5 graden, aansluitend bij het Akkoord van Parijs, het commitment van de financiële sector aan het Nederlandse Klimaatakkoord, en het Net Zero Asset Owner Commitment van de Institutional Investors Group on Climate Change (IIGCC).

- **Doelstellingen en ambities:** PMT's [klimaatactieplannen](#) bevatten meer informatie over hoe PMT dit wil doen. De overkoepelende doelstelling van de klimaatactieplannen is dat PMT in 2050 een beleggingsportefeuille wil hebben met een uitstoot van netto nul.

Timeline: ambities, doelen en acties

---

2. Verantwoord beleggen thema's

2.1 Prioritering van ESG thema's

PMT geeft prioriteit aan de energietransitie en de arbeidstransitie

Verantwoord beleggen beslaat een breed scala aan duurzaamheidsthema's. Zoals opgenomen in de OESO-richtlijnen (en uitgebreid uitgewerkt in het OESO-richtsnoer specifiek voor institutionele beleggers) is het voor pensioenfondsen niet mogelijk alle negatieve impact van de beleggingen op mens, milieu en maatschappij in één keer te identificeren en aan te pakken, zie paragraaf 4.2.

Om die reden is het belangrijk om onderwerpen te prioriteren. Dit doet PMT aan de hand van een ESG risico-analyse (zie ook bijlage 1). Bij de prioritering van verantwoord beleggen thema's worden deelnemersvoorkeuren nadrukkelijk meegewogen, en wordt rekening gehouden met praktische overwegingen, zoals de mate waarin PMT invloed kan uitoefenen en de beschikbare capaciteit.

De volgende ESG-thema's vormen de kern van het PMT verantwoord beleggen beleid:

- Klimaatverandering en de Energietransitie
- De Arbeidstransitie

Daarnaast voert PMT beleid op verschillende andere ESG thema's, zoals biodiversiteit, zie paragraaf 2.4. PMT geeft uitvoering aan deze thema's met behulp van één of meerdere instrumenten die in hoofdstuk 3 worden toegelicht.

De vertaling van deelnemersvoorkeuren naar beleid

PMT vindt het belangrijk dat het beleggingsbeleid van PMT, waaronder het klimaatbeleid, past bij de mening van zijn deelnemers. Daarom voert PMT periodiek een deelnemersonderzoek uit. Uit recent onderzoek komt naar voren dat 61% van de gepensioneerden en 71% van de actieve deelnemers graag wil dat PMT eerst actief in gesprek gaat met bedrijven die onvoldoende rekening houden met klimaat. De rest wil graag dat PMT in dergelijke gevallen meteen stopt met beleggen, of geeft geen mening.

Uit verdiepende gesprekken die PMT eind 2021 door een onderzoeksbureau heeft laten uitvoeren, bleek dat deelnemers van het fonds verwachten dat het in toenemende mate rekening houdt met het klimaat. De meningen over de mate waarin PMT een bijdrage moet leveren aan de energietransitie verschillen. Oudere deelnemers en gepensioneerden benadrukken vaak dat rendement op nr. 1 staat en dat het niet aan PMT is om 'voorop' te lopen. De jongste doelgroep (onder 40) vindt doorgaans dat PMT ambitieuze(re) doelstellingen mag hanteren. Geen van de bevroegde deelnemers verwacht van PMT dat het investeringen in fossiele brandstoffen of CO₂-intensieve sectoren van de ene op de andere dag beëindigt. Bij bestaande investeringen heeft het gesprek de voorkeur, waarbij het wel belangrijk is dat er een meetbaar doel en vooruitgang is. PMT heeft expliciet rekening gehouden met de voorkeuren van deelnemers bij de vormgeving van het klimaatbeleid zoals omschreven in paragraaf 2.2.

Vooruitblik

Samen met zijn fiduciair manager MN werkt PMT aan het project 'de Portefeuille van Morgen'. Het doel is om de beleggingsportefeuille nog passender te maken bij PMT's overtuigingen, identiteit en ambities op het gebied van duurzaamheid. De energietransitie en de arbeidstransitie zijn twee centrale thema's in de Portefeuille van Morgen.

2.2 Klimaatverandering en de energietransitie

Missie

PMT wil graag bijdragen aan het beperken van klimaatverandering. Wat heb je aan een pensioenuitkering in een wereld die niet leefbaar is? Bovendien is PMT als langetermijnbelegger ervan overtuigd dat klimaatbewuste beleggingen in de toekomst ook de beste financiële prestaties bieden. Daarnaast verwachten (of eisen) wetgever en maatschappij niets minder dan een duurzame beleggingsstrategie van PMT. Niet duurzaam beleggen is op termijn onwenselijk en risicovol.

PMT omarmt het doel om de opwarming van de aarde te beperken tot maximaal 1,5 graden, aansluitend bij de doelen in het Akkoord van Parijs, het commitment van de financiële sector aan het Nederlandse Klimaatakkoord, en het *Net Zero Asset Owner Commitment* van de *Institutional Investors Group on Climate Change* (IIGCC).

De bestrijding van klimaatverandering vraagt om de overgang van het gebruik van fossiele energie naar energie uit hernieuwbare bronnen. Deze overgang wordt de energietransitie genoemd. PMT draagt hier aan bij door te beleggen in hernieuwbare energie projecten (zie meer informatie over onze impactinvesteringen hieronder). Ook gebruikt PMT zijn invloed als belegger, en gaat in gesprek met CO₂-intensieve bedrijven over het verlagen van de uitstoot en een transitie naar een schone en duurzame economie. Hierbij heeft PMT een stok achter de deur: als bedrijven geen rekening willen houden met klimaatrisico's of de transitie veel te langzaam verloopt vindt PMT deze bedrijven te risicovol om in te blijven beleggen en worden zij uitgesloten.

PMT is voorstander van een inclusieve energietransitie. Dit wil zeggen dat bedrijven naast een strategie om de CO₂-uitstoot te verminderen óók oog moeten hebben voor de positie van hun medewerkers en de natuur. PMT vindt het belangrijk dat bedrijven hun medewerkers betrekken bij de manier waarop een bedrijf tot verdere CO₂-reductie kan komen en hen meenemen in de nieuwe ontwikkelingen, bijvoorbeeld door om- en bijscholing, en door kansen op het gebied van schone energie te benutten. PMT onderstreept dit streven in de dialoog met bedrijven (engagement). Daarnaast is PMT zich ook bewust van de samenhang tussen de energietransitie en het behoud van biodiversiteit. Biodiversiteit is dan ook een belangrijk onderwerp voor PMT (zie ook hoofdstuk 2.4).

Doelen en ambities

Paris-Alignment per 2030, net zero per 2050

PMT streeft naar een portefeuille waarin alle beleggingen een passende bijdrage leveren aan het Parijs-akkoord. Zonder dat daarbij sectoren met veranderpotentieel op voorhand worden uitgesloten. Het uiteindelijke doel is om de uitstoot van de totale beleggingsportefeuille te reduceren tot netto nul in 2050 en daarmee ook bij te dragen aan een verandering in de reële economie. Bedrijven uit onze achterban spelen daar een rol in. De metaal en techniek sector kan het verschil maken op klimaatgebied door innovatie.

De onderliggende (specifieke) doelen en ambities voor de relevante beleggingscategorieën worden in de [klimaatactieplannen](#) nader toegelicht.

Impact

PMT wil per 2030 EUR 4 miljard beleggen in impactinvesteringen binnen het thema energietransitie. De criteria die we hanteren voor impactinvesteringen worden in paragraaf 3.4 omschreven.

Reductiedoelstellingen voor CO₂-intensieve sectoren

PMT heeft eind 2020 reductiedoelstellingen voor het jaar 2030 geformuleerd voor zeven CO₂-intensieve sectoren. Deze doelstellingen gelden voor de beursgenoteerde aandelen- en bedrijfsobligatieportefeuilles. De doelstellingen zijn gebaseerd op berekeningen van de organisatie Transition Pathway Initiative (TPI) en laten zien welke CO₂ intensiteit past bij een 1,5 graden pad. TPI heeft hiervoor gebruik gemaakt van scenario's van het Internationaal Energieagentschap (IEA) uit 2020.¹

¹ Alleen voor aluminiumproducenten en autofabrikanten wordt gebruik gemaakt van het beneden de-2-graden-scenario van de IEA uit 2017. Voor deze twee sectoren zijn de benodigde data nog niet beschikbaar.

Sector	Meeteenheid	Doelstelling
Luchtvaartmaatschappijen	Gram CO ₂ per RTK (Revenue tonne kilometres)	616,00
Aluminiumproducenten	Ton CO ₂ e per geproduceerde ton aluminium	3,07
Autofabrikanten	Gemiddelde uitstoot van nieuw geproduceerde auto's in gram CO ₂ per kilometer	41,00
Cementproducenten	Ton CO ₂ per geproduceerde ton cementproduct	0,42
Elektrische nutsbedrijven	Ton CO ₂ e per geproduceerde megawattuur energie	0,14
Olie- & Gasindustrie	Gram CO ₂ e per geproduceerde megajoule energie	40,95
Staalproducenten	Ton CO ₂ per geproduceerde ton staal	1,13

Om de voortgang op de reductiedoelstellingen te meten, maakt PMT gebruik van data van TPI. De uitstoot van bedrijven wordt berekend op basis van sectorspecifieke maatstaven, bijvoorbeeld de uitstoot per geproduceerde kilo staal voor staalbedrijven. Voor de olie- en gasbedrijven en autobedrijven wordt ook de uitstoot van het geproduceerde product (de scope 3 uitstoot) gemeten². Om een juiste berekening te kunnen maken van de CO₂-voetafdruk, dringt PMT bij bedrijven erop aan te rapporteren volgens internationaal erkende standaarden.³

Instrumenten

PMT streeft ernaar om uiterlijk per 2030 een portefeuille te hebben met alleen beleggingen die voldoen aan de afspraken uit het Parijsakkoord ('Paris-aligned' zijn). Kortgezegd wil PMT in de komende 7 jaar steeds meer beleggen in bedrijven die wél op een 1,5 graden pad zitten, en juist minder in bedrijven die onvoldoende actie ondernemen.

Het is (nog) niet eenvoudig om een portefeuille samen te stellen met Paris-aligned bedrijven. Om een beeld te geven: van alle CO₂-intensieve bedrijven die het Transition Pathway Initiative (TPI) vorig jaar in kaart heeft gebracht, lag 16% op koers om het twee-graden-pad van de IEA te halen. In 2022 lag 29% van de CO₂-intensieve bedrijven in onze portefeuille, waarvan data beschikbaar is, op koers om het twee-graden-pad van de IEA te halen. Dat is dus bijna twee keer zoveel dan de totale markt.

Hieronder worden de verschillende instrumenten toegelicht die PMT toepast om een 'Paris-aligned' portefeuille samen te stellen.

Impact investeringen

PMT belegt in de techniek en oplossingen die nodig zijn voor het realiseren van de energietransitie. Met infrastructuurleningen wordt bijvoorbeeld de aanleg van nieuwe windmolenparken gefinancierd. De impact van deze investeringen is meetbaar. Door PMT's impactinvesteringen in de energietransitie is sinds begin van de investeringen tot eind 2021 in totaal 2.882.000 CO₂ vermeden. Dat is te vergelijken met de jaarlijkse directe CO₂ uitstoot van c.a. 360.000 Nederlandse huishoudens. Met dergelijke impactinvesteringen kan PMT een positieve en proactieve bijdrage leveren aan CO₂-reductie.

Uitsluitingen en ESG integratie (bewuste selectie van beleggingen)

PMT gelooft dat elke sector een bijdrage moet leveren aan de energietransitie. PMT sluit daarom sectoren met veranderpotentieel niet op voorhand uit, maar gebruikt dit instrument als laatste escalatiemiddel in de gesprekken met bedrijven. PMT erkent dat té lang belegd blijven in fossiele energiebedrijven en andere CO₂-intensieve bedrijven die te weinig bijdragen aan de energietransitie niet wenselijk is, met als

² Voor de voetafdruk van de portefeuilleberekening maakt PMT gebruik van scope 1 en scope 2 data. De gegevens voor scope 3 zijn vaak beperkt beschikbaar. Daarnaast zijn scope 3 data vaak niet goed vergelijkbaar, omdat standaarden van meting en rapportage nog erg verschillen. Dit neemt echter niet weg dat de scope 3 uitstoot voor bepaalde industrieën en bedrijven wel een belangrijke factor is wanneer beoordeeld wordt of een bedrijf conform het Parijsakkoord handelt. Daarom neemt PMT scope 3 wel mee in de sectorreductiedoelstellingen.

³ PMT vraagt bedrijven jaarlijks te rapporteren volgens de structuur van de TCFD en volgens de standaarden van het Carbon Disclosure Project (CDP).

belangrijkste reden de impact op de wereld van deze bedrijven en de blootstelling aan klimaatrisico's in de portefeuille van PMT. CO₂-intensieve bedrijfsactiviteiten moeten, net als producenten van fossiele energie, de komende jaren grote veranderingen doorvoeren om de uitstoot terug te brengen.

PMT ziet het instrument 'uitsluiting' onder een aantal omstandigheden als passende aanpak:

1. als transitierisico's te groot bevonden worden;
2. als engagement onvoldoende resultaat oplevert; of
3. als de primaire activiteit van het bedrijf niet past bij een geloofwaardig pad naar het Parijsakkoord. Kolenproducenten en bedrijven die actief zijn in de productie van teerzandolie of schaliegas worden vaak gezien als bedrijven in de laatste categorie.⁴

PMT monitort de transitierisico's en houdt daarbij rekening met het risico op *stranded assets*. PMT behoudt zich expliciet de mogelijkheid voor om uit een bedrijf te stappen als er te weinig voortgang op de eisen van PMT wordt getoond. Een voorbeeld hiervan is bovengenoemde uitsluiting van 19 fossiele energie bedrijven die ondanks intensieve engagement geen net zero ambitie wilden publiceren.

Tot slot belegt PMT niet in de grote achterblijvers op klimaatcriteria. Deze bedrijven staan weliswaar niet op de uitsluitingslijst, maar worden doormiddel van het selectiebeleid uit de portefeuille geweerd. PMT past screenings toe op de beleggingsportefeuilles, waarmee enerzijds bedrijven die onvoldoende scores op hun klimaatbeleid uit de portefeuille verwijderd worden, en anderzijds investeringen in bedrijven in de carbon intensieve sectoren die met hun klimaatbeleid vooroplopen in hun sector juist worden behouden. In de [klimaatactieplannen](#) wordt nader toegelicht hoe klimaataspecten worden geïntegreerd in de volgende beleggingscategorieën: beursgenoteerde aandelen, bedrijfsobligaties, vastgoed, infrastructuur en private equity.

Actief aandeelhouderschap (engagement)

PMT maakt sinds 2016 gebruik van het instrument 'engagement'. Van alle bedrijven die door de selectie zijn gekomen (zie hierboven onder 'ESG Integratie') selecteren we steeds een groep bedrijven waar we mee in gesprek gaan (engagement). Met behulp van engagementgesprekken willen we beter inzicht krijgen in de mate van 'Paris-Alignment' van deze bedrijven. Het doel van engagement is om te toetsen of bedrijven transitiebestendig zijn en aantrekkelijke investeringen blijven in een economie waar broeikasgassen sterk moeten worden afgebouwd. Engagement wordt erkend door de Nederlandsche Bank als een manier om invloed uit te oefenen, en wordt aanbevolen door de IIGCC.^{5 6}

PMT is aangesloten bij verschillende (internationale) samenwerkingsverbanden met andere institutionele beleggers, namelijk de ClimateAction100+ en de IIGCC. Dit leidt tot meer efficiëntie in de uitvoering, en zet extra kracht bij de verzoeken die PMT aan bedrijven voorlegt.

PMT heeft het klimaatengagementprogramma in 2022 fors uitgebreid, en aangescherpt. Alle olie- en gas-bedrijven⁷ en de relatief achterlopende nutsbedrijven in de aandelenportefeuille maken onderdeel uit van het 'hoog urgentie engagementprogramma'. De gesprekken worden gevoerd aan de hand van internationale standaarden (de *ClimateAction 100+ Netzero Company Benchmark*, en de indicatoren van de *IIGCC Net zero Standard for Oil and Gas & Utility companies*). Hiermee borgt PMT dat de nieuwste wetenschappelijke inzichten worden meegenomen in de uitvoering van de dialoog.

PMT stelt strenge eisen aan de fossiele energie bedrijven die onderdeel uitmaken van het 'hoog urgentie engagement programma':

- In de eerste fase van het engagementprogramma vraagt PMT de bedrijven om publiekelijk de ambitie uit te spreken om hun strategie in lijn te brengen met een 1,5-gradenpad. Dat betekent 'net zero' uitstoot per 2050. Van nutsbedrijven vraagt PMT tevens om hun kolenassets uit te faseren.
- In het tweede deel van het engagementprogramma vraagt PMT de bedrijven passende reductiedoelstellingen te publiceren; actieplannen op te stellen, en volgens internationale standaarden te rapporteren.

⁴ PMT hanteert de MSCI GICS-classificatie level 4 'Coal & Consumable Fuels' voor de definitie van kolenproducenten.

⁵ De Nederlandse Bank 'Op weg naar een duurzame balans: integratie van duurzaamheidsrisico's in de kernprocessen van de financiële sector' (december 2021), p. 37 [web brochure op-weg-naar-een-duurzame-balans.pdf \(dnb.nl\)](#)

⁶ [PAII-Net-Zero-Investment-Framework_Implementation-Guide.pdf \(parisalignedinvestment.org\)](#)

⁷ Het totaal aantal bedrijven kan tussentijds wijzigen in verband met de samenstelling van de portefeuille.

Expliciet onderdeel van het engagementprogramma is de mogelijkheid om een bedrijf uit te sluiten: als een bedrijf niet de gewenste stappen zet, vindt PMT het onwenselijk om het bedrijf (te lang) in de portefeuille te behouden. Als gevolg daarvan heeft PMT in oktober 2022 19 fossiele energiebedrijven in de aandelenportefeuille uitgesloten in aanvulling op eerdere uitsluitingen op basis van onsuccesvolle dialoog. Deze bedrijven hadden geen net-zero ambitie, en voldoen daarom niet aan de engagementdoelstellingen die PMT heeft gesteld voor de eerste fase van het engagementprogramma.

Naast engagement met fossiele energie bedrijven voert PMT ook gesprekken met achterlopende bedrijven uit sectoren die veel energie gebruiken, zoals de staal- en cementindustrie. Ook zij zullen grote stappen moeten zetten in de komende jaren om de afspraken uit het Parijsakkoord te realiseren.

Stembeleid

PMT maakt actief gebruik van zijn stemrecht als aandeelhouder. Als aandeelhouder kan PMT bedrijven beïnvloeden met zijn stemgedrag en resoluties. PMT vindt dat de strategie van ondernemingen waarin het fonds belegt, gericht moet zijn op het ontwikkelen van lange termijn waarde voor aandeelhouders. Daarbij hoort dat er rekening gehouden wordt met zogenaamde externaliteiten: de effecten van de onderneming op de samenleving en het milieu. Alleen als een onderneming deze effecten goed meeweegt, kan op een goede manier lange termijn houdbaarheid worden gegarandeerd.

Voor stemmen die klimaattransitie actieplannen betreffen vormt het Parijsakkoord het uitgangspunt. Dit vraagt om een ‘case by case’ aanpak, omdat voorstellen die in stemming worden gebracht verschillen qua inhoud en kwaliteit. Bij managementvoorstellen waarin aandeelhouders wordt gevraagd om het actieplan voor klimaattransitie van een bedrijf goed te keuren kijken we naar verschillende factoren. Voorbeelden hiervan zijn:

- de volledigheid en nauwkeurigheid van de korte-, middellange- en langetermijndoelstellingen van het bedrijf voor het verminderen van de operationele broeikasgasemissies en die in de toeleveringsketen in overeenstemming met de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs (scopes 1 en 2 en, waar relevant, scope 3);
- of het bedrijf een toezegging heeft gedaan om tegen 2050 “netto nul” te zijn voor operationele en toeleveringsketenemissies;
- of de klimaatgegevens van het bedrijf geverifieerd zijn door een derde partij;
- openbaarmaking van hoe de lobbyactiviteiten van het bedrijf en de kapitaaluitgaven aansluiten bij de bedrijfsstrategie.

Eén van de initiatieven waar PMT al vanaf het begin in 2017 doorgaans aan bijdraagt zijn de klimaat-resoluties van ‘FollowThis’. Door vóór deze resoluties te stemmen wil PMT bedrijven stimuleren om benodigde actie te ondernemen.

Meer informatie is te vinden in het [stembeleid](#). Het stembeleid geldt voor alle aandelenportefeuilles, en wordt door de externe dataprovider ISS of handmatig door MN uitgevoerd.

Metten van voortgang en rapportage

Als ondertekenaar van het Nederlandse Klimaatcommitment en het IIGCC net zero commitment rapporteert PMT over de implementatie van de commitments in zijn verantwoord beleggen jaarverslagen, waaronder de CO₂-voetafdruk. Sinds 2015 meet PMT de CO₂-voetafdruk van de beursgenoteerde aandelenportefeuilles, en sinds 2020 de voetafdruk van de bedrijfsobligatieportefeuille. In het Verantwoord Beleggen jaarverslag wordt de methodologie achter de CO₂-voetafdruk meting nader toegelicht. Ook rapporteert PMT over de voortgang ten aanzien van de sectorreductiedoelstellingen in zijn verantwoord beleggen jaarverslagen. Daarnaast bevatten de jaarverslagen een toelichting op de impactinvesteringen, een omschrijving van de voortgang van de engagementgesprekken en de uitgebrachte stemmen op aandeelhoudersvergaderingen.⁸ Ook publiceert PMT sinds 2018 jaarlijks een TCFD-rapportage als onderdeel van het jaarverslag. In de rapportage worden de klimaatrisico's en -kansen voor de beleggingsportefeuille in kaart gebracht.

⁸ PMT heeft de Montréal Pledge (Klimaatop Parijs, 2015) ondertekend. Daarmee verplicht PMT zich om jaarlijks de carbon footprint oftewel de CO₂-voetafdruk van zijn aandelenportefeuille te meten en te publiceren. PMT maakt voor de metingen gebruik van data van dataprovider ISS.

In het kader van de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR), zie paragraaf 4.1, zal PMT vanaf 2023 rapporteren over belangrijkste ongunstige effecten van zijn beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren. Dit betreft onder andere klimaat- en andere milieu-indicatoren, waaronder het aandeel beleggingen in ondernemingen die geen initiatieven voor CO₂-reductie hebben die aansluiting bij het Parijsakkoord beogen.

2.3 Arbeidstransitie

Missie

PMT wil bijdragen aan de arbeidstransitie in brede zin. Onder de paraplu van de arbeidstransitie komen verschillende, belangrijke sociale thema's bij elkaar. PMT vindt goede arbeidsrechten, veilige werk-omstandigheden en een gezonde werkomgeving belangrijk. Vakmensen in de sector metaal en techniek weten als geen ander dat gezondheid en veiligheid op het werk belangrijke onderwerpen zijn. PMT wil dat ook laten zien in zijn beleggingsbeleid.

Ten aanzien van arbeidsomstandigheden ziet PMT een belangrijke link met de energietransitie. Bedrijven in de metaal- en mijnbouwsector, en de hernieuwbare energie sector spelen een sleutelrol in de energietransitie. De producten die zij maken, waaronder windmolens en zonnepanelen, zijn onmisbaar in de overstap van fossiele energie naar schonere vormen van energie. Tegelijkertijd doen zich juist in deze sectoren mensenrechtenrisico's voor. PMT vindt het belangrijk dat in de productieprocessen goede arbeidsomstandigheden worden gewaarborgd – zowel in Nederland als elders.

Niet alleen is het belangrijk dat overal ter wereld mensen hun werk veilig en gezond kunnen uitoefenen, maar ook dat zij recht hebben op een fatsoenlijk salaris en dat zij niet bang hoeven te zijn om misstanden op en rond de werkvloer aan te kaarten. PMT dringt daarom bij bedrijven aan op het betalen van leefbare lonen en inkomens in de productieketen. Dit is van essentieel belang voor de bevordering van fundamentele arbeids- en mensenrechten, zoals het tegengaan van kinderarbeid, het recht op vakbondsvorming, en toegang tot onderwijs. Ook vindt PMT dat leefbare lonen en inkomens de langetermijnhoudbaarheid van investeringen in ondernemingen ten goede komt, omdat dit reputatierisico's en arbeidsonrust voorkomt.

Tot slot vindt PMT het belangrijk dat bedrijven hun werknemersbestand toekomstbestendig maken om de (potentiële) negatieve impact van automatisering en digitalisering op banen te voorkomen of mitigeren. PMT wijst ondernemingen op hun maatschappelijke verantwoordelijkheid om zich als goed werkgever te gedragen. Onder die verantwoordelijkheid valt ook het in goede banen leiden van de arbeidstransitie als gevolg van (grootschalige) automatisering en digitalisering. PMT vindt het belangrijk dat werknemers wiens banen in het geding komen doordat meer of andere vaardigheden nodig zijn op tijd om- of bijgeschoold worden, zodat grootschalige ontslagen zoveel mogelijk worden voorkomen.

Doelen en ambities

PMT dringt in engagementgesprekken bij bedrijven op bovengenoemde speerpunten aan. Alle programma's bevatten duidelijke doelstellingen en onderliggende mijlpalen, waarmee PMT de voortgang van de dialogen meet. De doelstellingen worden voorafgaand aan de start van het engagementtraject met een bedrijf gedeeld. De doelstellingen zijn gebaseerd op internationale richtlijnen, *best practices* uit de sector en de inhoudelijke kennis van de verschillende duurzaamheidsexperts werkzaam bij non-gouvernementele organisaties (NGO's), vakbonden of kennisinstellingen.

Instrumenten

ESG-integratie (bewuste selectie van beleggingen)

PMT belegt niet in bedrijven die slecht presteren op het gebied van milieu, mens en maatschappij. PMT maakt gebruik van ESG-ratings, waarbij onder andere rekening wordt gehouden met verschillende mensenrechten-gerelateerde factoren zoals arbeidsomstandigheden in de toeleveringsketen. Daarnaast beleggen we niet in ondernemingen die in handen zijn van een overheid die niet democratisch is, of als corrupt wordt gezien.

Actief aandeelhouderschap (engagement)

PMT voert de volgende engagementprogramma's uit die betrekking hebben op het thema arbeidstransitie:

- Mensenrechten in de mijnbouw en hernieuwbare energie*

PMT voert engagement met mijnbouwbedrijven, en bedrijven uit de hernieuwbare energie sector. PMT neemt het voortouw in drie van de vier dialogen ('lead investor'), en werkt daarbij samen met een aantal andere investeerders die ook in deze bedrijven beleggen ('collaborating investors'). In de gesprekken met de betreffende bedrijven dringen we samen met de andere investeerders erop aan om mensenrechtenkwesties in de bedrijfsactiviteiten en waardeketens aan te pakken, en de vooruitgang inzichtelijk te maken. Ook wordt de bedrijven gevraagd om hun lobby-activiteiten af te stemmen op hun verantwoordelijkheid om mensenrechten te respecteren. Vaak geven bedrijven aan dat zij mensenrechten respecteren, maar blijkt dit niet uit hun lobby- en politieke activiteiten. Deze engagementgesprekken zijn onderdeel van het samenwerkingsprogramma PRI Advance van de UNPRI. In totaal zijn er zo'n 120 institutionele investeerders bij betrokken.
- Leefbaar loon, leefbaar inkomen*

De programma's Leefbaar Loon en Leefbaar Inkomen richten zich op sectoren waarin onderbetaling op grote schaal voor komt. Sinds 2018 spreekt PMT met bedrijven uit de kledingindustrie over leefbare lonen voor productiemedewerkers. Daarnaast voert PMT sinds 2019 ook gesprekken met bedrijven uit de agrifood sector over leefbare inkomens voor koffie en cacao producerende boeren. Voor beide sectoren geldt dat de mensen aan het begin van de productieketens doorgaans onvoldoende verdienen om zichzelf en naaste familieleden fatsoenlijk te kunnen onderhouden. Doel van dit engagementprogramma is bedrijven uit de beleggingsportefeuille van PMT ertoe bewegen deze systematische problematiek aan te pakken. Dit gebeurt in samenwerking met andere financiële instellingen binnen het Platform Living Wage Financials (PLWF). Wanneer een bedrijf onvoldoende voortgang toont, kiest PMT ervoor om engagement kracht bij te zetten, bijvoorbeeld door een formele brief te sturen aan de CEO, vragen te stellen op een aandeelhoudersvergadering of gericht te stemmen tegen de (her)benoeming van bestuurders. Als laatste redmiddel heeft PMT uitsluiting als stok achter de deur.
- De arbeidstransitie in de autosector*

PMT spreekt met bedrijven in verschillende sub-sectoren (personenauto's, auto-onderdelen en transportmiddelen) over de impact van automatisering en digitalisering op de sector. Een groot deel van de banen zoals wij die nu kennen, is – door de elektrificatie van voertuigen – aan het verdwijnen doordat er andere vaardigheden nodig zijn. PMT vindt het belangrijk dat bedrijven de impact van technologische ontwikkelingen op het eigen werknemersbestand erkennen, en dat zij hun werknemers betrekken in de benodigde transitie, door vroegtijdig in te zetten op om- of bijscholing van werknemers.

Stemmen

PMT maakt gebruik van zijn stemrecht als aandeelhouder, en oefent op deze wijze invloed uit op het beleid en bestuur van ondernemingen waar PMT in belegt. Mensenrechten zijn onderdeel van het stembeleid. In het algemeen stemt PMT voor aandeelhoudersvoorstellen op het gebied van sociaal en milieu, als deze maatschappelijk verantwoordelijk gedrag stimuleren en lange termijn waarde van ondernemingen voor aandeelhouders en andere belanghebbenden verbeteren. Bij de verkiezing van bestuurders weegt PMT, als aandeelhouder, mee of het bestuur ongevoelig is geweest voor de belangen van werknemers, en mensenrechten.

Uitsluiting

Bij het engagementprogramma 'Leefbaar loon, leefbaar inkomen' is het instrument uitsluiting expliciet toegevoegd als escalatiemiddel. Het uitsluitingsbeleid is onverkort van toepassing op de hele beleggingsportefeuille.

Meten van voortgang, en rapportage

PMT evalueert de verschillende engagementprogramma's op periodieke basis, en rapporteert in de verantwoord beleggen jaarverslagen en via de website over de voortgang van individuele bedrijven.

In het kader van de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR), zie paragraaf 4.1, zal PMT vanaf 2023 rapporteren over belangrijkste ongunstige effecten van zijn beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren. Dit betreft onder andere sociale thema's en arbeidsomstandigheden, zoals het aandeel beleggingen in entiteiten zonder mensenrechtenbeleid.

2.4 Overige verantwoord beleggen thema's

Hieronder volgt een toelichting op een aantal verantwoord beleggen thema's dat PMT belangrijk vindt, naast de hierboven omschreven focusthema's. Zie ook bijlage 2 voor meer informatie over de ESG-screening die PMT gebruikt om bedrijven te beoordelen ten aanzien van verschillende aspecten op het gebied van verantwoord beleggen. Verantwoord beleggen beslaat een breed scala aan onderwerpen en PMT houdt het verantwoord beleggen beleid regelmatig tegen het licht.

Belastingbeleid

PMT beoordeelt bedrijven op hun belastingbeleid

Het belastingbeleid van bedrijven is steeds meer een maatschappelijk thema. Het gaat er niet alleen om dat fiscale keuzes wettelijk zijn toegestaan, maar ook dat deze tot maatschappelijk aanvaardbare uitkomsten leiden.

De OESO heeft in 2013 het actieplan Base Erosion and Profit Shifting (BEPS) opgesteld om belastingontwijking via fiscale structuren te voorkomen. De wetgeving is hierdoor wereldwijd aan het veranderen. Het element van maatschappelijke aanvaardbaarheid en de 'fair share' gedachte is daarbij in het publieke debat sterk aanwezig. Inmiddels wordt het 'Inclusive Framework on BEPS' gesteund door meer dan 135 landen om zo gezamenlijk uitdagingen rondom belastingontwijking te adresseren.

PMT hecht veel waarde aan verantwoord belastingbeleid. PMT gaat in gesprek met bedrijven die een hoge 'tax gap' hebben. Dat is het verschil tussen de verwachte belastingdruk op basis van de belastingtarieven waar een onderneming opereert en de daadwerkelijke belastingdruk ('effective tax rate'). Van de ondernemingen met een hoog verschil tussen beide, wordt gekeken of er sprake is van agressieve belastingplanning, zoals bijvoorbeeld het opzetten van dochter- of moederondernemingen in landen waar geen omzet wordt gedraaid vanwege de belastingdruk, artificieel vooruit schuiven van winsten of andere constructies.

Maatregelen

PMT beoordeelt bedrijven op de mate van transparantie over hun belastingbeleid. Hierin wordt bijvoorbeeld ook meegewogen of er in het verleden sprake is geweest van controversiële belastingpraktijken. PMT maakt hierbij gebruik van de MSCI ESG-rating. PMT verwacht daarnaast van bedrijven waarin wordt belegd dat zij zich houden aan de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen. Die schrijven voor dat bedrijven geen ondernemingsstructuren opzetten met als voornaamste doel belastingontwijking en dat bedrijven afspraken over belastingbetalingen opnemen in hun contracten met toeleveranciers.

PMT's eigen verantwoord belastingbeleid

Het onderwerp belastingbeleid speelt niet alleen voor bedrijven. Ook pensioenfondsen krijgen via hun beleggingen te maken met belastingen. PMT is als pensioenfonds voor de Nederlandse wet vrijgesteld van vennootschapsbelasting. Door de wereldwijde beleggingen kan PMT echter op verschillende manieren met belastingheffing te maken krijgen.

PMT's verantwoord belastingbeleid is in lijn met de volgende uitvoeringsbeginselen die onderdeel uitmaken van het Strategisch Beleggingskader:

- **Voorkeur voor weinig schakels en fysieke invulling**
PMT kiest voor zo min mogelijk schakels in de uitvoering van het vermogensbeheer. PMT heeft daarom een voorkeur voor transparante, fysieke beleggingen boven synthetische constructies en beleggingsproducten met ingebouwde hefboomwerking of belastingoptimalisatie.
- **Voorkeur voor mandaten met beleggingen op eigen naam**
PMT is ervan overtuigd dat het in zijn belang is het eigenaarschap over de voorwaarden van beheer, kosten, transparantie en het stemrecht waar mogelijk te behouden en toepassing van het uitsluitingsbeleid te kunnen realiseren. Daarom belegt PMT bij voorkeur via discretionaire mandaten en niet via fondsen. Beleggingstitels staan hiermee op naam van PMT. De mogelijkheid tot discretionaire beleggingen wordt afgewogen tegenover de (transactie)kosten en operationele haalbaarheid. Voor sommige illiquide productstrategieën zoals private equity en internationaal onroerend goed geldt een uitzondering, omdat een discretionair mandaat niet mogelijk is voor PMT.

PMT's verantwoord belastingbeleid bevat acht uitgangspunten. Het gaat hierbij om behoorlijk bestuur op het gebied van belastingen, waarbij rekening wordt gehouden met de belangen van onze diverse stakeholders, waaronder de (gewezen) deelnemers, werkgevers en pensioengerechtigden in de sector Metaal en Techniek, zakenpartners en de maatschappij als geheel.

Leidende beginselen voor verantwoord belastingbeleid volgens PMT:

1. Belang van de deelnemer: Het belang van de deelnemer staat voorop. Dat betekent dat PMT een goed rendement wil behalen en hieraan gerelateerd zijn 'fair share' aan belastingen wil betalen, echter niet meer dan nodig.
2. Voldoen aan wet- en regelgeving: PMT houdt zich te allen tijde aan geldende wet- en regelgeving alsmede aan relevante internationale richtlijnen (bijvoorbeeld de OESO-richtlijnen). PMT anticipeert daarbij ook op toekomstige wet- en regelgeving en houdt rekening met maatschappelijke ontwikkelingen. PMT verschaft informatie indien en zodra dit op wettelijke gronden door autoriteiten gevraagd wordt. PMT ziet erop toe dat dit ook geldt voor de vermogensbeheerders die PMT inzet.
3. Rendement zo min mogelijk laten eroderen: PMT laat het beleggingsrendement uit investeringen zo min mogelijk eroderen door belastingen die voortkomen uit de structuren die nodig zijn om via fondsen in de onderliggende objecten te investeren. PMT wil daarmee zo veel mogelijk de situatie en belastingdruk benaderen van een directe investering.
4. Fiscale structuren: PMT belegt via fiscale structuren die een logische functionele opbouw hebben in relatie tot belegging en beheer. Afwijkingen van een dergelijke logische opbouw dienen door de manager onderbouwd en verklaard te worden.
5. Jurisdicties: PMT gebruikt doorzichtige jurisdicties. Dat betekent dat PMT geen investeringen aangaat die gebruik maken van een fiscale structurering via jurisdicties die door de OESO als 'Partially Compliant' of 'Non Compliant' worden gezien of in het geheel geen rating kennen.
6. Transparantie: PMT is transparant over zijn houding aangaande belastingen en communiceert open over haar belastingbeleid.
7. Commitment vermogensbeheerders: PMT vraagt aan de vermogensbeheerders die zij inzet om zich te committeren aan de belastingbeginselen van PMT.
8. Dienstverleners: PMT verwacht van zijn dienstverleners dat zij op fiscaal gebied in lijn handelen met de belangen en wensen van PMT.

Beloningsbeleid

PMT vindt dat directies en besturen van bedrijven zich moeten inspannen voor goed ondernemingsbestuur. Allereerst omdat een degelijk en controleerbaar bestuur op langere termijn betere beleggingsresultaten geeft. Salaris- en beloningsbeleid is een belangrijk onderwerp omdat de manier waarop beloning gestructureerd is van invloed kan zijn op de lange termijn waarde creatie van een onderneming. Bovendien geeft een beloningsbeleid ook de normen en waarden van een onderneming weer en (vermeend) misbruik kan leiden tot reputatierisico. Ondernemingen moeten kwalitatief goede werknemers kunnen aantrekken en behouden en bestuurders kunnen motiveren. Aan de andere kant moet er ook oog zijn voor risico's van buitensporige beloningen. PMT concentreert zich in het bijzonder op het beloningsbeleid voor bestuurders van ondernemingen.

PMT vindt dat een belangrijk deel van de beloning van bestuurders zo opgezet moet zijn dat de beloning gekoppeld is aan bedrijfs- en individuele prestaties. Er moet een formele en transparante procedure zijn voor het ontwikkelen van het beloningsbeleid voor bestuurders en voor het vaststellen van de remuneratiepakketten van individuele bestuurders. Bovendien mag geen enkele bestuurder betrokken zijn bij het bepalen van zijn of haar eigen beloning.

Koppeling van ESG-targets aan het beloningsbeleid

PMT is voorstander van de verankering van ESG-targets in het beloningsbeleid, mits de ESG-maatstaven relevant zijn voor de sector, passen bij de strategische lange-termijn visie van het bedrijf, en meetbaar zijn.

Maatregelen

In de ESG ratings die PMT gebruikt voor screening van de aandelen- en bedrijfsobligatieportefeuilles wordt het onderdeel "beloningsbeleid" meegewogen. De score op dit onderdeel is bijvoorbeeld afhankelijk van de mate waarin de beloning van bestuurders aansluit bij de performance van het bedrijf of bij beloningen van soortgelijke bedrijven, of de beloningen gekoppeld zijn aan duurzaamheidskenmerken en of het bedrijf transparant is over de beloningen van bestuurders.

Daarnaast voert PMT engagement met verschillende bedrijven, en dringt in deze gesprekken aan op een verantwoord beloningsbeleid. Ook voert PMT een stembeleid ten aanzien van beloningsbeleid. Door een stem uit te brengen op aandeelhoudersvergaderingen geeft PMT een signaal naar een onderneming en kan PMT positieve veranderingen aanjagen. Met andere woorden, draagt het stemmen bij aan een verantwoordelijke bedrijfsvoering van de ondernemingen waarin PMT belegt.

Biodiversiteit

Biodiversiteit, alle variatie aan leven wat op aarde bestaat, neemt in een dramatisch tempo af. Het Intergovernmental Platform on Biodiversity and Ecosystem Services (IPBES) schat dat 25% van alle dier- en plantensoorten met uitsterven worden bedreigd. Dit betekent dat als er geen actie wordt ondernomen er meer dan een miljoen plant- en diersoorten binnen enkele tientallen jaren zullen uitsterven. Een dergelijke massa-extinctie zou verstrekende gevolgen hebben voor mens, maatschappij en economie. De natuur speelt namelijk een cruciale rol in het verstrekken van onder meer voedsel, energie, medicijnen en natuurlijke grondstoffen aan mens, maatschappij en economie.

PMT heeft investeringen in verschillende sectoren waar biodiversiteit een rol speelt, en vindt het daarom belangrijk om de risico's van biodiversiteitsverlies in beeld te brengen en waar mogelijk te sturen op biodiversiteitsherstel.

Maatregelen

PMT voert engagement met ondernemingen over biodiversiteitsrisico's, zowel directe impact als risico's in de toeleveringsketen.

De focus ligt op sectoren met grote impact op de biodiversiteit: de consumentenproducten; voedsel en de chemische sector. PMT werkt hierbij samen met andere investeerders binnen het initiatief "Satellite-based engagement towards zero-deforestation" opgezet door ACTIAM, en ook via het initiatief Nature Action 100, dat in 2023 gelanceerd zal worden.

PMT vraagt ondernemingen onder andere:

- Te bewegen richting *zero deforestation* (ontbossing) in de toeleveranciersketen met duidelijke doelstellingen
- Een eigen biodiversiteitsassessment te doen
- Biodiversiteit te integreren in strategie en rapportages
- Om de leverancierslijst publiek te rapporteren en traceerbaar te maken.

PMT beoordeelt middels de screening op de MSCI ESG-rating bedrijven op de (potentiële) negatieve invloed die zij hebben op biodiversiteit. Zo wordt in de beoordeling meegenomen wat bedrijven doen om verstoringen van het leven op land en zee als gevolg van hun bedrijfsactiviteiten te reduceren en biodiversiteit te beschermen. Als er sprake is van incidenten gerelateerd aan dit onderwerp, zoals olie lekkages of lozingen van giftige stoffen, dan wordt dat meegenomen in de beoordeling.

PMT sluit ondernemingen uit indien zij rechtstreeks betrokken zijn bij de ontwikkeling, de productie of het onderhoud van producten en/of diensten die niet in overeenstemming zijn met het CITES verdrag (bedreigde soorten dieren en planten).

Daarnaast is PMT lid van het internationale samenwerkingsverband Partnership for Biodiversity Accounting Financials (PBAF). Binnen PBAF ontwikkelen financiële instellingen een gezamenlijke methodiek om de impact van hun beleggingen op biodiversiteit te meten en te rapporteren.

Circulaire Economie en grondstoffengebruik

PMT wil een bijdrage leveren aan het terugbrengen van de hoeveelheid afval die wereldwijd wordt geproduceerd en bijdragen aan efficiëntere industriële productie gericht op het verlagen van de CO₂ uitstoot.

Maatregelen

Circulaire economie is één van de impactthema's, en wordt hieronder in paragraaf 3.4 nader toegelicht.

PMT beoordeelt bedrijven middels de MSCI ESG-rating op de wijze waarop zij rekening houden met de milieu impact van de grondstoffen die zij gebruiken. Zo wordt meegenomen in de beoordeling of de grondstoffen gecertificeerd zijn en of er wordt samengewerkt met de leveranciers van de grondstoffen om negatieve gevolgen van het gebruik hiervan op het milieu te beperken.

Corruptie

Corruptie kan resulteren in een gebrek aan vertrouwen in de overheid, een gebrek aan prikkels om te investeren door de private sector. PMT vindt een dergelijke vorm van bestuur daarom niet passend bij een verantwoorde economische ontwikkeling. Ook vindt PMT het belangrijk dat bedrijven een eerlijke en transparante bedrijfsvoering hebben.

Maatregelen

Landen die slecht scoren in de ‘Corruption Perception Index’ van Transparency International komen niet in aanmerking voor de EMD portefeuille. Hetzelfde geldt voor bedrijven die in handen van deze landen (staatsbedrijven) zijn. Deze komen niet in aanmerking voor de aandelenportefeuille opkomende landen. Een nadere toelichting op het landenraamwerk volgt in paragraaf 3.3.

PMT beoordeelt bedrijven middels de MSCI ESG-rating op het risico op betrokkenheid bij corruptie. Zo wordt bijvoorbeeld meegenomen of een bedrijf actief is in een land waarin de perceptie van corruptie hoog is en of de sector waarin het bedrijf actief is geassocieerd wordt met corruptiepraktijken. Daarnaast wordt in de beoordeling meegenomen of er bijvoorbeeld trainingen worden gegeven over bedrijfsethiek en of er sprake is van incidenten op het gebied van corruptie. Daarnaast beoordeelt PMT of bedrijven zich houden aan de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen. Deze richtlijnen schrijven voor dat bedrijven zich moeten onthouden van corruptie, afpersing en omkoping, en een managementsysteem moeten hebben om direct te kunnen ingrijpen als er een vermoeden van corruptie is. Ook moeten ze transparant zijn over hun lobbyactiviteiten voor beïnvloeding van (internationale) wet- en regelgeving.

Dierenwelzijn

Bontproductie of betrokkenheid bij de productie van bont is niet duurzaam. Dierenleven wordt beëindigd voor het product en hoe meer vraag er naar het product is, hoe meer dieren er nodig zullen zijn. Productie vindt plaats onder zeer slechte omstandigheden voor de dieren. Daarnaast zijn bont en speciaal leer luxeproducten niet noodzakelijk om fundamentele menselijke behoeften te vervullen, omdat er voldoende alternatieven zijn.

Maatregelen

Op basis van deze principiële gronden sluit PMT producenten van bont of speciaal leer en exploitanten uit. Producenten van bont worden als volgt gedefinieerd: bedrijven die bont, of bontproducten produceren, inclusief bedrijven die dieren voor hun bont jagen of fokken.

Diversiteit/ gendergelijkheid

PMT is voorstander van diversiteit binnen besturen, en is van mening dat besturen van ondernemingen diversiteit van achtergronden, ervaringen en opvattingen dienen te bevorderen.

Maatregelen

PMT stemt tegen verkiezing van de voorzitter van de benoemingscommissie (uitgezonderd nieuwe kandidaten), indien er geen vrouwen zitting hebben in het bestuur en tegelijkertijd geen van de voorgedragen nieuwe kandidaten vrouw is.

PMT beoordeelt middels de screening op de MSCI ESG-rating bedrijven op onder meer het onderdeel “bestuur”. Daarin wordt meegenomen of er vrouwen in het bestuur zitten.

Gezondheid en toegang tot gezondheidszorg

In het verlengde van goede arbeidsomstandigheden en een veilige werkomgeving (zoals hierboven omschreven) hecht PMT waarde aan het thema gezondheid, en toegang tot gezondheidszorg.

Maatregelen

PMT wil middels investeringen binnen het impactthema ‘gezondheidszorg’ een bijdrage leveren aan de toegang tot gezondheidszorg en de ontwikkeling van nieuwe medicijnen en medische technologieën. Zie ook paragraaf 3.4.

PMT sluit alle tabaksproducenten uit. Roken kent alleen negatieve maatschappelijke gevolgen. Ook beoordeelt PMT bedrijven middels de MSCI ESG-rating op onder meer op het onderwerp “gezondheid en veiligheid”. Daarin wordt bijvoorbeeld meegewogen of bedrijven actief zijn in sectoren en landen waar de risico’s op gezondheids- en veiligheidsincidenten groot zijn, of er beleid is op dit onderwerp en dit geaudit wordt en of er in het verleden sprake is geweest van controversiële bedrijfsongevallen.

De bedrijven waarin PMT investeert worden geacht zich te houden aan de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen. Deze schrijven voor dat bedrijven voorzorgsmaatregelen nemen om de gezondheid van werknemers, klanten en omwonenden te beschermen en het voorzorgsprincipe te hanteren bij het gebruik van chemicaliën. Bedrijven dienen zich ook te houden aan de internationale richtlijnen (Montreal Protocol) voor de productie en het gebruik van giftige stoffen.

Als ondertekenaar van het Access to Medicine Investor Statement, roept PMT bedrijven op om toegang tot betaalbare medicijnen (in ontwikkelingslanden) te bevorderen.

Landrechten

PMT vindt het belangrijk dat ondernemingen zich inspinnen om conflicten over landrechten te voorkomen en in overleg met de lokale gemeenschappen vrijwillige, voorafgaande en geïnformeerde instemming krijgen van de betreffende landgebruiken, en inheemse stammen.

Mijnbouw

PMT investeert niet in mijnbouwbedrijven die niet aan onze criteria voldoen als het gaat om omgang met milieu- en klimaatvraagstukken, mensen- en arbeidsrechten, en een goede gedegen invulling hiervan in bedrijfsvoering en in de samenstelling van het bestuur.

Net zoals andere bedrijven in de portefeuille, verwacht PMT van mijnbouwbedrijven dat ze zich houden aan de UN Global Compact principes met betrekking tot arbeidsrechten, anti-corruptie en milieu, en aan de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen, die o.a. voorschrijven dat bedrijven in elk land waar ze actief zijn belasting afdragen.

Transparantie

PMT hecht waarde aan transparantie, en publiceert een overzicht van beleggingen op de website. PMT is zo transparant mogelijk over de gevoerde dialogen op basis van het engagementbeleid. Tegelijkertijd mag de dialoog door de transparantie niet in gevaar worden gebracht. PMT rapporteert daarom over de hoofdlijnen van het dialoogprogramma. Waar mogelijk en nuttig wordt via het verantwoord beleggen jaarverslag en/of via nieuwsberichten meer in detail gerapporteerd. PMT is ook transparant over zijn stemmen. Stemmen zijn terug te vinden in de stemmonitor op de website.⁹

PMT verwacht ook van ondernemingen waarin het belegt een zekere mate van openheid. De basis voor de relatie tussen aandeelhouders en onderneming is transparantie, het voeren van een open gesprek en recht doen aan de rollen van aandeelhouders enerzijds en het (uitvoerend) bestuur anderzijds. PMT moedigt ondernemingen aan om over belangrijke onderwerpen met aandeelhouders en, waar relevant andere belanghebbenden, in open gesprek te zijn.

PMT beoordeelt middels de screening op de MSCI ESG-rating bedrijven op verschillende ESG thema’s mede op de mate van transparantie over hoe zij met deze thema’s omgaan. Ook wordt bijvoorbeeld meegewogen of het bedrijf transparant is over de beloningen van bestuurders.

Wapens

PMT wil niet beleggen in producenten van controversiële wapens, en niet in de eindgebruikers van dergelijke wapens.

---

⁹ In gesprek - PMT

Maatregelen

Zoals vastgelegd in het uitsluitingsbeleid, sluit PMT ondernemingen uit die rechtstreeks betrokken zijn bij de ontwikkeling, de productie of het onderhoud van controversiële wapens. Daarnaast sluit PMT bedrijven uit die handvuurwapens voor civiel gebruik produceren en bedrijven die deze wapens verkopen (retailers).

PMT hanteert een landenuitsluitingsbeleid dat gebaseerd is op de naleving van internationale verdragen waar Nederland partij bij is. Per kwartaal stelt PMT aan de hand van een aantal criteria vast of EU- en/of VN-sancties leiden tot uitsluiting van een bepaald land. Daarbovenop belegt PMT niet in landen die slecht scoren op de 'Corruption Perception Index' van Transparency International en/of de 'Democracy Index' van de Economist Intelligence Unit. Op deze manier wil PMT beleggingen in landen voorkomen die controversiële wapens inzetten.

3. Verantwoord beleggen instrumenten

PMT heeft een aantal instrumenten om de ESG-thema's die voor PMT van belang zijn, van invloed te laten zijn op het beleggingsbeleid. De instrumenten zijn complementair aan elkaar, dat betekent dat ze tegelijk gebruikt kunnen worden en elkaar versterken. Door verschillende instrumenten te gebruiken kunnen nieuwe onderwerpen op ESG-gebied snel door PMT worden geïntegreerd in beleggingsbeleid.

3.1 Uitsluiting van landen en ondernemingen

PMT hanteert voor zowel landen, als sectoren en individuele bedrijven een uitsluitingsbeleid. Als ondertekenaar van de PRI sluit PMT ondernemingen uit als een product of kernactiviteit van een onderneming in strijd is met internationale verdragen. Daarnaast belegt PMT niet in controversiële wapens, wapens voor burgers, de tabaksindustrie, de bontindustrie en adult entertainment. Ook sluit PMT landen uit die onderworpen zijn aan relevante sancties door de VN Veiligheidsraad en/of de Europese Unie. Meer informatie over dit instrument is te vinden in het [uitsluitingsbeleid](#) van PMT.

3.2 Actief aandeelhouderschap (betrokkenheidsbeleid)

PMT zet actief aandeelhouderschap samen met andere MVB-instrumenten in om hiermee bij te dragen aan een goed pensioen in een wereld die toekomstbestendig, rechtvaardig en leefbaar is, voor de deelnemers van PMT. Actief aandeelhouderschap omvat twee basis elementen – het voeren van een dialoog met de onderneming (engagement) en het uitbrengen van stemmen op aandeelhoudersvergaderingen. Indien zinnig sluit PMT aan bij juridische procedures tegen een onderneming, waarin PMT belegt, om schadevergoeding voor geleden beleggingsverliezen te verkrijgen als gevolg van schending van effectenwetten, misleidende verklaringen, corruptie en/of fraude.

Dialoogprogramma (engagement met bedrijven)

Conform de Europese richtlijn lange termijn betrokkenheid aandeelhouders¹⁰ (SRD II) voert PMT dialoog over uiteenlopende onderwerpen zoals strategie, de financiële en niet-financiële prestaties en risico's, de kapitaalstructuur, maatschappelijke en ecologische effecten en corporate governance. PMT voert engagement met bedrijven om verschillende redenen:

1. mitigeren van ESG- en reputatierisico's;
2. voorkomen van negatieve impact;
3. bijdragen aan *Parijs Klimaatakkoord en de Sustainable Development Goals*;
4. voldoen aan wet- en regelgeving;
5. sturen op een goede en duurzame bedrijfsvoering;
6. uitvoering geven aan de wensen van de achterban.

Het dialoogprogramma van PMT is opgebouwd uit verschillende typen van dialoog die elk bestaan uit een of meerdere onderliggende programma's. De doorlooptijd verschilt per type engagement: 'Incidenten & Controverses' en 'Nederlands Beursgenoteerd' voert PMT doorlopend uit. Het thematische engagement heeft een doorlooptijd van 2 tot 3 jaar. Als het bedrijf geen maatregelen kan of wil nemen om de werkwijze te verbeteren, dan kan PMT besluiten om na een vooraf vastgestelde periode (uiterlijk na twee jaar) tot desinvestering over te gaan.

Incidenten en controverses

PMT gaat de dialoog aan als er zich ernstige incidenten voordoen in de portefeuille. PMT doet dit om reputatierisico's te mitigeren en om met haar aandeelhoudersinvloed bij te dragen aan het voorkomen van verdere negatieve impact op de (maatschappelijke) leefomgeving. PMT vraagt deze bedrijven om binnen korte tijd te zorgen voor herstel van schade bij de betrokken belanghebbenden én ervoor te zorgen dat er beleid, strategie en systemen zijn om dit in het vervolg te voorkomen.

¹⁰ <https://www.pensioenfederatie.nl/stream/pfservicedocumentverantwoordbetrokkenaandeelhouderschap.pdf>

Om controverses te identificeren gebruikt PMT de principes van de *Global Compact van de Verenigde Naties (UNGC)*, de *OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen (OESO-richtlijnen)* en de *United Nation's Guiding Principles on Business and Human Rights (UNGP's)*. Het programma wordt deels extern (door Sustainalytics) en deels door MN uitgevoerd.

Als de gesprekken niet tot het gewenste resultaat leiden, kan PMT besluiten om te desinvesteren.

Toezicht op Nederlands beursgenoteerde ondernemingen

Om de betrokkenheid van PMT als aandeelhouder in de Nederlandse markt kracht bij te zetten voert PMT dialoog met diverse Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen. PMT houdt toezicht op deze ondernemingen om op deze manier de lange termijn waarde van de ondernemingen te borgen, en mogelijke reputatierisico's te mitigeren.

Thematische dialoog

PMT voert thematische dialoog op specifieke E-, -S, of G-onderwerpen die extra belangrijk zijn voor PMT, zie hoofdstuk 2. De doelstellingen en onderliggende mijlpalen voor thematische dialoog worden programma specifiek opgesteld.

IMVB

Als ondertekenaar van het Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (IMVB)-convenant (zie paragraaf 4.2) heeft PMT deelgenomen aan engagement-trajecten met bedrijven in de palmolie, platform-economie en micawinning. Deze trajecten richtten zich vooral op sociale aspecten als beloning en veiligheid van werknemers in de productieketen, fundamentele arbeidsrechten zoals vakbondsvrijheid en goede klachtenmechanismen, landroof en rechten van lokale gemeenschappen. Het Convenant is op 31 december 2022 geëindigd.

Engagement met overheden

PMT heeft belang bij duurzaam overheidsbeleid. Via externe samenwerkingsverbanden zoals de IIGCC en de PRI steunt PMT, samen met andere investeerders, oproepen richting overheden- of overheidsinstanties zoals de Europese Commissie.

Stemmen

Het stemrecht is een van de belangrijkste rechten van aandeelhouders. Daarmee kan PMT invloed uitoefenen op het beleid en bestuur van een onderneming. PMT voert een wereldwijd stembeleid uit voor de ondernemingen waarin PMT belegt. PMT voert sinds 2007 zijn eigen stembeleid. Het stembeleid gaat uit van wet- en regelgeving en is afgeleid van verschillende richtlijnen. Zo worden de richtlijnen van het International Corporate Governance Network (ICGN) meegenomen, alsook de richtlijnen van de Nederlandse Corporate Governance Code. Hierdoor voldoet PMT tevens aan de eisen die de wetgever aan institutionele beleggers stelt.

Het stembeleid van PMT wordt jaarlijks geëvalueerd en zo nodig aangepast aan bijvoorbeeld veranderde wet- en regelgeving, nieuwe corporate governance inzichten of andere relevante ontwikkelingen.

PMT maakt gebruik van de diensten van Institutional Shareholder Services (ISS) voor de uitvoering van het stembeleid. ISS is gespecialiseerd in het adviseren en operationeel ondersteunen van institutionele beleggers op het gebied van stemrecht.

Juridische procedures

Een onderdeel van actief aandeelhouderschap is het voeren van juridische procedures, zowel in Nederland als daarbuiten. Het gaat dan om rechtszaken gericht op ondernemingen waarin PMT belegt die wettelijke overtredingen hebben begaan en daarmee voor PMT financiële schade hebben veroorzaakt. Voorbeelden zijn fraude, corruptie, onjuiste informatie bij de uitgifte van aandelen of andere misleidende informatie aan de aandeelhouders. Door een juridische procedure te starten, kan PMT (een deel van) die schade verhalen op de betreffende onderneming.

In het buitenland heten dit class actions: collectieve rechtszaken van institutionele beleggers gezamenlijk in Australië, Canada en de VS die gericht zijn op ondernemingen die wettelijke overtredingen hebben begaan en daarmee financiële schade veroorzaakt hebben voor de aandeelhouders. PMT monitort class actions en

sluit aan wanneer dat zinvol is en te verwachten is dat er een financiële vergoeding mogelijk is. PMT doet geen uitspraken over lopende procedures.

PMT treedt in beginsel niet op als *lead plaintiff*. Dat is de partij die de zaak aanhangig maakt bij de rechtbank, representatief is voor de groep gedupeerden en die de belangen goed kan vertegenwoordigen. PMT neemt initieel alleen als passieve deelnemer deel. De argumentatie hiervoor is dat het zijn van *lead plaintiff* tot een onevenredig zware bestuurlijke en operationele belasting leidt, die veelal niet in verhouding staat tot de meerwaarde. Met een passieve deelname kan immers hetzelfde financiële resultaat worden bereikt. Deze passieve houding is goed te rechtvaardigen gezien het feit dat een class action per definitie ‘ver van huis’ is (VS of Canada) en PMT op andere gebieden dichterbij huis juist een grotere verantwoordelijkheid op zich neemt.

Onder strikte voorwaarden zal PMT toch overwegen om de rol van *lead plaintiff* op zich te nemen. Aan de volgende drie cumulatieve voorwaarden zal dan in ieder geval moeten zijn voldaan:

- PMT heeft van alle bekende getroffen beleggers de grootste schade (voor zover dit valt vast te stellen);
- de omvang van de schade bedraagt minimaal EUR 20 miljoen;
- de verwachte opbrengst na kosten bedraagt minimaal EUR 2 miljoen.

3.3 ESG-integratie (bewuste selectie van beleggingen)

ESG-integratie betekent dat PMT ESG-criteria toepast in het beleggingsbeleid en de selectie van beleggingen. Dat betekent dat met E-, S- en G-factoren rekening wordt gehouden bij het bepalen van de beleggingsstrategie per beleggingscategorie. In de uitvoering van de beleggingsstrategieën betreft PMT ESG-informatie over bedrijven en landen bij de beleggingsbeslissingen die worden genomen. Tot slot kijkt PMT bij de selectie en monitoring van vermogensbeheerders, of de gekozen vermogensbeheerders ESG-factoren goed integreren in hun beleggingen.

PMT wil beleggen in financieel gezonde bedrijven die hun maatschappelijke verantwoordelijkheid nemen. PMT weegt zogenaamde ESG-criteria mee in zijn beleggingsbeslissingen. Dat doet PMT op drie manieren:

1. Er wordt rekening gehouden met E, S en G bij het bepalen van de beleggingsstrategie per beleggingscategorie.
2. In de uitvoering van de beleggingsstrategieën wil PMT ESG-informatie over bedrijven en landen betrekken bij de beleggingsbeslissingen die worden genomen.
3. Bij de selectie en monitoring van vermogensbeheerders die de beleggingsmandaten uitvoeren monitort PMT of de gekozen vermogensbeheerders ESG-factoren goed integreren in hun beleggingen.

Actieve en passieve beleggingen

Bij actieve beleggingen selecteert PMT beheerders die in hun investeringsbeslissingen naast financiële aspecten ook ESG-aspecten meewegen. In passieve portefeuilles wordt in de beleggingsstrategie vastgesteld aan welke ESG-criteria beleggingen moeten voldoen.

Bij passieve beleggingen vinden geen individuele investeringsbeslissingen plaats. PMT kan ondernemingen echter wel uitsluiten als ze niet aan bepaalde ESG-criteria voldoen. Als de passieve beleggingen een benchmark volgen waarin ESG-criteria zijn opgenomen, dan beschouwt PMT dit ook als ESG-integratie. PMT meet de ESG-integratie door van alle beleggingsportefeuilles na te gaan of ESG-factoren invloed hebben op het beleggingsproces. Passief beleggen betekent niet dat PMT geen invloed kan uitoefenen op de ondernemingen waarin wordt belegd. Via engagement kan PMT zijn invloed uitoefenen.

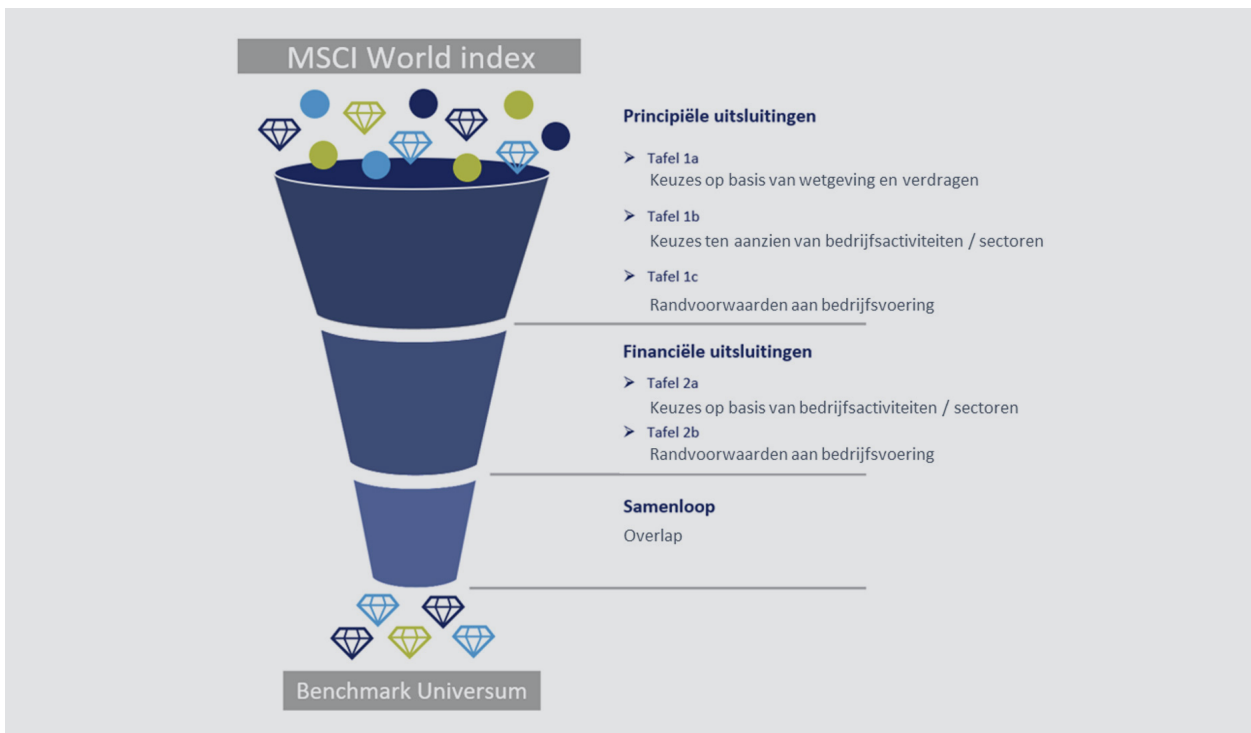
Beursgenoteerde aandelen

Met de posities in het cluster aandelen is PMT mede-eigenaar van bedrijven. Dit betreft zowel beursgenoteerde aandelen in ontwikkelde en opkomende landen als private equity. PMT wil een betrokken aandeelhouder zijn en maakt gebruik van een bewuste selectie van aandelen aan de hand van randvoorwaarden die zowel gaan over ESG, als over financiële karakteristieken.

Een passende onderneming is voor PMT een onderneming:

- met een goed rendements- en risicoprofiel;
- die geen schadelijke en maatschappelijk onwenselijke producten of diensten genereert;
- die zich bewust is van de effecten die zij heeft op de samenleving en daar op een verstandige manier rekening mee houdt;
- die langetermijndoelstellingen niet ten koste laat gaan van resultaten op korte termijn;
- die aanspreekbaar is op haar gedrag en resultaten;
- die zich houdt aan wet- en regelgeving.

De beursgenoteerde aandelen portefeuille is volledig passief beheerd. Binnen het selectieproces wordt ook het uitsluitingsbeleid van PMT toegepast. Onderstaand figuur maakt inzichtelijk aan de hand van welke filters aandelen worden gekozen uit het basisuniversum:

Figuur 5: filters die worden toegepast binnen de 'Bewuste Selectie' methode

Private Equity

De private equity portefeuille van PMT is volledig actief beheerd. PMT selecteert managers die in staat zijn om voor PMT lange termijn-waarde creatie bij onderliggende bedrijven te realiseren. We nemen daarbij de volgende acties om te borgen dat managers ESG aspecten op een passende manier meewegen.

Van de manager wordt gevraagd om in de investeringskeuzes het verantwoord beleggen beleid van PMT te respecteren. Dat betekent bij de selectie van investeringen in ieder geval dat deze niet op de uitsluitingslijst mogen voorkomen. Er wordt een opt-out regeling met de manager aangegaan, zodat de mogelijkheid bestaat om niet mee te doen met een specifieke investering die niet past. Tevens moeten de externe managers rapporteren hoe de onderliggende portefeuille ondernemingen met ESG-aspecten omgaan.

PMT vraagt van alle nieuwe managers om de UNPRI te ondertekenen om te waarborgen dat de manager het verantwoord beleggen beleid van PMT wil en kan uitvoeren. Aan managers met wie PMT een bestaande relatie heeft, vraagt PMT de UNPRI te ondertekenen voordat een opvolgfonds live gaat.

Daarnaast hanteert PMT een zogenaamde 'planet toets', waarmee het strenge ESG-eisen stelt aan Private Equity fondsen. Ook vraagt PMT van externe managers om ervoor te zorgen dat de portefeuille ondernemingen internationaal zaken doen volgens de OESO-richtlijnen en de UN Guiding Principles on Business and Human Rights. Indien mogelijk neemt uitvoeringsorganisatie MN namens PMT een positie in de Advisory Board of het Advisory Committee, om zich (indirect) als actief aandeelhouder/investeerder op te kunnen stellen.

Nederlands vastgoed

Omdat PMT in Nederland in de regel het vastgoed zelf in eigendom heeft, moet PMT zelf de inspanning leveren om duurzame en toekomstbestendige panden in bezit te hebben. Dat heeft PMT ook gedaan door significant te investeren in verduurzaming van de eigen woningen: minimaal upgraden naar een A, B of C label als dat beleggingstechnisch voldoet en het aanbrengen van zonnepanelen. Ook voor investeringen in nieuwe woningen is een goed energielabel vereist. PMT streeft al naar meer energie-efficiëntie dan momenteel wettelijk verplicht is. Voor 2023 moeten het energielabel van kantoorpanden groter dan 100 m² verhoogd worden tot minimaal label C. Label C is slechts een tussenstap: vanaf 2030 moeten alle kantoorpanden voorzien zijn van energielabel A. PMT voldoet hier al grotendeels aan.

Om in de hele beheerketen gebruik te kunnen maken van partijen die een robuuste, toekomstbestendige rol kunnen spelen bij het doorvertalen van PMT beleid naar uitvoering, wordt de integriteit van derden getoetst door due diligence en know your relations (KYR) onderzoeken. Dit betreft onder andere vastgoedtaxateurs, vastgoedbeheerders, huurders en overige partijen betrokken bij acquisitie of verkoop.

PMT vraagt Nederlandse vastgoedbeheerders om per object een verduurzamingsroutekaart te ontwikkelen in lijn met het CRREM 1,5 graden pad. Hiermee dienen de haalbaarheid en kosten van verduurzaming inzichtelijk te worden gemaakt. PMT geeft hierbij de voorkeur aan verduurzaming van bestaande producten boven sloop-nieuwbouw of verkoop-nieuwbouw. Voor nieuwbouw is het uitgangspunt van PMT dat het intensiteitsniveau van vastgoed in lijn is met de relevante CRREM 2040 intensiteitsniveaus. Hierbij geeft PMT voorkeur aan 'energieneutraal'.

Vastgoed in Europa en VS

PMT vraagt aan managers om deel te nemen aan de Global Real Estate Sustainability Benchmark (GRESB). PMT vraagt aandacht bij managers voor ESG-factoren, mede vanwege wet- en regelgeving op het gebied van verduurzaming van vastgoed. Managers wordt gevraagd om de PRI principes te onderschrijven. Ook worden de managers aangemoedigd om stelselmatig mee te werken aan energiecificering van het onroerend goed in hun portefeuille. Het vastgoed mag niet worden ingezet voor opslag, handel of productie van contro-versiële wapens. Dit laatste is een vorm van uitsluiting.

Infra renewables

In het Onroerend Goed cluster is er ook plaats gemaakt voor beleggingen in infrastructuur, expliciet in de productie van hernieuwbare energie ('infra renewables'). Hiermee geeft PMT invulling aan zijn impactthema 'Energietransitie'. Binnen 'infra renewables' wordt grotendeels geïnvesteerd in operationele wind- en zonneparken.

High yield

In het product high yield worden hoogrentende leningen verstrekt aan bedrijven. Net zoals bij de andere beleggingscategorieën is het uitsluitingsbeleid van toepassing. PMT screent daarnaast alle bedrijven waarvoor een MSCI ESG rating beschikbaar is. PMT neemt bedrijven zonder ESG-rating eventueel op in de portefeuille na uitgebreide ESG-screening van de beheerder. De grenswaarde voor opname in de portefeuille is een BB-rating.

Emerging Market Debt (EMD)

In het product EMD worden hoogrentende leningen verstrekt aan landen. Als landen of haar machtshebbers onderhevig zijn aan VN en/of EU sancties worden deze landen uitgesloten van het beleggingsuniversum.

PMT vindt het belangrijk dat de overheden waaraan geld wordt uitgeleend zich verantwoord ontwikkelen. Om te beoordelen of landen zich verantwoord ontwikkelen worden landen beoordeeld op een viertal ESG-criteria:

- Hoe democratisch is een land?
- Hoeveel corruptie is er in een land?
- Hoe kwetsbaar is een land voor klimaatverandering? En doet de overheid voldoende om zich voor te bereiden op de effecten?
- Zorgt een land voor voldoende sociaal-economische ontwikkeling?

Met behulp van een zogenaamd landenraamwerk wil PMT alleen geld uitlenen aan landen die aansluiten bij de beleggingsbeginselen van PMT. Dat geldt ook voor staatsbedrijven (state owned enterprises, ofwel: SOEs). PMT neemt geen staatsbedrijven op in de aandelenportefeuille die afkomstig zijn uit de landen waarin niet wordt belegd op basis van het landenraamwerk. Zo komen bijvoorbeeld staatsobligaties en aandelen in staatsbedrijven uit Qatar, China en Rusland niet in aanmerking voor PMT.

Het landenraamwerk bevat de volgende indicatoren:

Aspect van ontwikkeling	Indicator	Uitgevende instantie
Bestuur	Corruption Perception Index	Transparency International
	Democracy Index	Economist Intelligence Unit
Milieu risico	Vulnerability Index	ND-GAIN
	Readiness Index	ND-GAIN
Sociale ontwikkeling	Human Development Index	United Nations Development Programme

Infrastructuurleningen

Aan infrastructuurleningen zijn transitierisico's verbonden ten aanzien van klimaatverandering, fysieke risico's en risico's op schadeclaims en reputatierisico. Om het eerstgenoemde risico investeert PMT niet in kolen- en olie gerelateerde projecten. Een deel van de infrastructuurleningen wordt als impactinvestering gekwalificeerd (zie nadere omschrijving in paragraaf 3.4).

Staatsobligaties

Het toegestane universum van staatsobligaties bestaat uit landen die worden geselecteerd op basis van fundamentele en marktindicatoren. Als fundamentele indicatoren gelden twee hoofdcriteria:

- Betalingsmoraal (het politieke en juridische risico van een land)
- Houdbaarheid van de staatsschuld (het economisch en budgettair risico van een land).

Om een inschatting te maken van de betalingsmoraal wordt de wereldwijde 'governance index' van de Wereldbank gebruikt. De 25% bestscorende landen wordt beschouwd als landen met een voldoende goede governance.

Investment grade bedrijfsobligaties (IG credits)

Het beleggingsuniversum van IG Credits bestaat uit nominale in euro gedenomineerde 'vaste coupon' obligaties. PMT screent alle bedrijven waarvoor een MSCI ESG-rating beschikbaar is. PMT neemt bedrijven zonder ESG-rating eventueel op in de portefeuille na uitgebreide ESG-screening van de beheerder. De grenswaarde is een BB-rating.

De portefeuille heeft een actief karakter, waarbij de vermogensbeheerder ESG-factoren meeneemt in de analyse van de kredietwaardigheid van de ondernemingen waaraan leningen worden verstrekt. Bedrijven die handelen in strijd met door Nederland ondertekende internationale verdragen worden uitgesloten van het beleggingsuniversum.

Hypotheke

De gekozen partijen die een rol spelen in de beheerketen van het hypotheekproduct zijn beoordeeld op ESG-criteria om te kunnen beoordelen of zij naar verwachting een robuuste, toekomstbestendige rol kunnen spelen bij het doorvertalen van PMT beleid naar uitvoering. De belegging in hypotheke past bij de positieve voorkeur van PMT voor beleggingen in Nederland en draagt bij aan verbreding van het financieringsaanbod.

Toegestane banken

Binnen de matchingportefeuille wordt veel zakengedaan met banken (deposito's, renteswaps, etc.). Om in aanmerking te komen moeten de banken aan een minimale ESG-score voldoen. Vervolgens worden de banken op de lijst elk halfjaar geëvalueerd op de factoren research, sales, trading en ESG. Met het overzicht wordt bepaald welk percentage van de transacties/commissies per bank potentieel wordt toebedeeld in het komende halfjaar.

3.4 Impactinvesteringen

Als lange termijn belegger ziet PMT een duidelijke rol voor zichzelf weggelegd om met zijn beleggingen positief bij te dragen aan oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen. Met zijn beleggingen kan PMT een positieve maatschappelijke impact maken op het gebied van milieu- en sociale factoren. De vijf thema's die PMT heeft gekozen om door middel van investeringen impact op te maken zijn: energietransitie waaronder opslag van energie, circulaire economie, innovatie in Europa, betaalbare huisvesting en gezondheidszorg. Deze thema's sluiten aan bij de voorkeuren van PMT's deelnemers. Zie bijlage 1 voor een nadere onderbouwing van de keuze voor deze vijf thema's.

Door gerichte investeringen binnen afgesproken impact thema's draagt PMT bij aan een goed pensioen en tegelijkertijd aan duurzame economische ontwikkeling. PMT heeft een doelstelling voor de omvang van impactinvesteringen in de PMT portefeuille van EUR 4 miljard per 2025. Ook heeft PMT de ambitie om EUR 10 miljard per ultimo 2030 te beleggen in impactinvesteringen, waarvan EUR 4 miljard binnen het thema energietransitie en 35% te beleggen in Nederland.

Definitie

PMT definieert positieve impact investeringen als volgt:

- **Intentie:** De intentie om positieve impact te realiseren moet vóór het doen van de investering bestaan.
- **Meetbaarheid impact:** PMT wil uitdragen dat het zich inzet voor het bereiken van positieve impact binnen de gekozen thema's. Daarbij past dat meetbaar is hoeveel impact is bereikt.
- **Financieel rendement:** De beoogde impact moet nadrukkelijk samengaan met het financiële rendement, passend bij de betreffende beleggingscategorie waarin de impactinvestering gedaan wordt. Toekomstig rendement is onzeker. Daarom zal moeten worden uitgegaan van (realistische) rendementsverwachtingen.
- **Zowel oplossingen voor als het voorkomen van maatschappelijke problemen:** Met een impactinvestering draagt PMT bij aan het oplossen of voorkomen van maatschappelijke problemen. Voor impactinvesteringen worden maatschappelijke problemen gedefinieerd met behulp van de door de VN geformuleerde Sustainable Development Goals (SDG's) en de bijbehorende subdoelen en Key Performance Indicators (KPI's).

Link met de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR)

Onze definitie van impactbeleggingen staat momenteel los van de vraag of een fonds een artikel 9 SFDR fonds is. Wel maken we gebruik van de informatie die beschikbaar komt op basis van de SFDR. Wanneer vermogensbeheerders artikel 8 en 9 fondsen beheren, en wanneer ze een principal adverse impact statement hebben opgesteld kan dit iets zeggen over hun ambities op het vlak van duurzaam beleggen. Daarnaast zijn vragen over de SFDR-classificatie onderdeel geworden van onze selectie en monitoring van vermogensbeheerders.

Thema's impactinvesteringen

Energietransitie: bijdrage aan SDG 7 en 13

De klimaatverandering van de afgelopen decennia, waarvan de gevolgen wereldwijd steeds vaker zichtbaar zijn, staat hoog op de maatschappelijke en politieke agenda. Om klimaatverandering en de effecten hiervan zoveel mogelijk te beperken is het van belang dat de uitstoot van broeikasgassen wordt teruggedrongen. Eén van de belangrijkste ontwikkelingen die dit mogelijk moet maken is de energietransitie. Onder de energietransitie wordt verstaan de geleidelijke overgang van het opwekken van energie met behulp van fossiele brandstoffen naar het opwekken met duurzame of hernieuwbare bronnen. De meeste directe investeringen binnen dit thema worden gemaakt in het opwekken van hernieuwbare energie, denk hierbij aan windparken, hydropower of zonneparken. Daarnaast wordt er binnen dit thema ook geïnvesteerd in houtbouw en bio-based bouwen waarbij wordt gekeken naar de vermeden uitstoot ten opzichte van 'traditionele bouwtechnieken'. De noodzaak voor deze transitie wordt door de VN benadrukt in SDG 7 ("Toegang tot betaalbare en duurzame energie voor iedereen").

Circulaire Economie: bijdrage aan SDG 12

Wereldwijd wordt ongeveer 1,3 miljard ton afval per jaar gecreëerd. De verwachting is dat dit in 2025 stijgt tot 2,2 miljard ton. Met name in ontwikkelingslanden zal er een flinke stijging zijn die ook gepaard gaat met een significante stijging van kosten. Naast dit financiële aspect zorgt afval ook voor een toename van lucht-vervuiling, uitstoot van methaan en gezondheidsklachten. Om de negatieve effecten van de groeiende hoeveelheid afval in de wereld in te perken en tegen te gaan is het van belang dat de wereld minder afval gaat produceren. Enerzijds door duurzamer te produceren en consumeren, anderzijds door meer afval-

stromen te gaan hergebruiken en te investeren in het verbeteren van duurzame industriële productieprocessen gericht op het verlagen van de CO₂ uitstoot. De VN hebben deze doelstelling vastgelegd in SDG 12 (“Verantwoorde consumptie en productie”). PMT wil door middel van investeringen binnen het thema circulaire economie een bijdrage leveren aan het terugbrengen van de hoeveelheid afval die wereldwijd wordt geproduceerd en bijdragen aan efficiëntere industriële productie gericht op het verlagen van de CO₂ uitstoot. Impactinvesteringen binnen dit thema zullen voornamelijk gedaan worden in de vorm van financiering voor de bouw van infrastructuur die de verwerking en het hergebruik van afval mogelijk maakt. Een belangrijk focusgebied binnen dit thema is het opslaan en vermijden van uitstoot doormiddel van investeringen in houtbouw en bio-based bouwen.

Innovatie in Europa: bijdrage aan SDG 8 en 9

Economisch gezien beschrijft innovatie het proces waarbij de ontwikkeling van ideeën en technologieën ervoor zorgt dat goederen en diensten verbeteren of dat de productie hiervan efficiënter wordt. Het maatschappelijke nut van innovatie is het positieve effect dat dit heeft op economische groei. Economische groei draagt bij aan de werkgelegenheid en uiteindelijk aan de welvaart. Investeren in innovatie is een belangrijk onderdeel van SDG 9 (“Infrastructuur voor duurzame industrialisatie”).

Betaalbare Huisvesting: bijdrage aan SDG 11

Dit thema omvat het financieren van (de constructie van) woonruimte voor mensen met lagere inkomens. Nederland kampt met een groot tekort aan betaalbare huurwoningen. Vooral in de verstedelijkte regio’s (Randstad, Noord-Brabant en Gelderland) hebben mensen met een modaal inkomen of lager inkomen moeite met het vinden van een woning. Woningcorporaties zijn steeds minder actief woningen aan het bouwen door strengere regelgeving en heffingen vanuit de overheid. Daar komt bij dat er meer vraag is ontstaan vanuit de groeiende groep één- en tweepersoonshuishoudens, terwijl ‘scheefhuurders’ om uiteenlopende redenen niet doorstromen naar een vrije sector huurwoning. Om woningzoekenden toch betaalbare, kwalitatief goede huisvesting te bieden wil PMT investeren in betaalbare huurwoningen. Hiermee draagt PMT bij aan SDG 11 (“Maak steden veilig, veerkrachtig en duurzaam”). PMT volgt de marktstandaard voor betaalbare huisvesting, ontworpen door de European Association for Investors in Non-Listed Real Estate Vehicles (INREV). Sinds 2022 heeft PMT dit impactthema ook uitgebreid naar de woningmarkt van Europa en de Verenigde Staten.

Gezondheidszorg: bijdrage aan SDG 3

De afgelopen decennia zijn er in grote delen van de wereld enorme stappen gemaakt wat betreft het verbeteren van de levensverwachting en het terugdringen van sterfgevallen als gevolg van veel voorkomende medische aandoeningen en ziekten. Hoewel de vooruitgang groot is zal er nog veel werk verzet moeten worden voordat de medische wereld een antwoord heeft op alle kwalen en voordat iedereen toegang heeft tot de zorg die men nodig heeft. De VN benadrukken deze uitdaging in SDG 3 (“Gezondheidszorg voor iedereen”). PMT wil middels investeringen binnen het impactthema ‘gezondheidszorg’ een bijdrage leveren aan de toegang tot gezondheidszorg en de ontwikkeling van nieuwe medicijnen en medische technologieën.

3.5 Sustainable Development Investments (SDI’S)

Sustainable Development Investments (SDI’s) zijn investeringen in bedrijven waarvan de producten en/of diensten raken aan de Sustainable Development Goals (SDG’s) van de Verenigde Naties (VN). De lat voor de kwalificatie SDI ligt over het geheel genomen lager dan voor impact investeringen: we beschouwen alle impactbeleggingen als SDI’s, maar niet per se andersom. We hanteren een aantal specifieke criteria voor impactbeleggingen. Daar voldoen niet alle SDI’s aan (bijvoorbeeld SDI’s in de aandelenportefeuilles). SDI en positieve impact investeringen sluiten elkaar dus niet uit en kunnen naast elkaar bestaan. Elk jaar wordt de SDI-exposure van de portefeuille berekend. De SDI meting is de basis voor de berekening van het aandeel ‘duurzame beleggingen’ zoals gedefinieerd onder de SFDR, zie paragraaf 4.1.

3.6 Duurzame beleggingen onder de SFDR

PMT heeft een minimaal commitment naar duurzame beleggingen van 10%. Onder SFDR wordt een belegging als een duurzame belegging gezien wanneer de belegging enerzijds bijdraagt aan een ecologische of sociale doelstelling en anderzijds geen ernstige afbreuk doet aan andere ecologische of sociale doelstellingen. Het is aan financiële instellingen zelf om hier een methodiek voor op te zetten. PMT gebruikt de hiervoor beschreven SDI-meting als basis voor de berekening van het aandeel duurzame beleggingen onder SFDR. Het SDI-percentage geeft invulling aan het eerste deel van de definitie: het meet de bijdrage aan ecologische en sociale doelstellingen. Voor de “geen ernstige afbreuk toets” wordt er een aanvullende screening toegepast die gelinkt is aan de Principal Adverse Impact (PAI) indicatoren en naleving van de OESO-richtlijnen.

---

4. Kader verantwoord beleggen

4.1 Wet- en regelgeving

Internationale verdragen

PMT respecteert de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, en de fundamentele verdragen van de Internationale Arbeidsorganisatie van de Verenigde Naties (ILO). Zo zet PMT zich met het dialoogbeleid in voor vrijheid van vakvereniging en het recht op collectieve onderhandelingen, maar ook voor het uitbannen van elke vorm van gedwongen arbeid, kinderarbeid en arbeidsdiscriminatie. Zie paragraaf 2.3.

PMT onderschrijft het klimaatakkoord van Parijs, zie paragraaf 2.2.

PMT sluit ondernemingen uit indien zij rechtstreeks betrokken zijn bij de ontwikkeling, de productie of het onderhoud van producten en/of diensten die niet in overeenstemming zijn met de hieronder genoemde internationale verdragen, zie paragraaf 3.1:

- anti-persoonsmijnen (zoals gedefinieerd in het Verdrag van Ottawa);
- clusterwapens (zoals gedefinieerd in het Verdrag inzake clustermunitie);
- chemische en biologische wapens (zoals gedefinieerd in het Verdrag inzake chemische wapens en biologische wapens);
- kernwapens (nucleaire wapens in het geval dat de activiteiten worden uitgevoerd in, of voor landen die dergelijke wapens niet mogen ontwikkelen of produceren op basis van het Non-proliferatieverdrag);
- het Protocol van Montreal (bescherming van de ozonlaag);
- CITES verdragen (bedreigde soorten dieren en planten).

Europese wet- en regelgeving

Vanaf 10 maart 2021 is de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) van toepassing geworden op PMT. Dit is Europese wetgeving die onder andere pensioenfondsen verplicht informatie te verstrekken over de duurzaamheid van de beleggingen.

De SFDR kent drie kwalificaties:

- Een artikel 9 product heeft duurzame beleggingen tot doel;
- Een artikel 8 product promoot ecologische en/of sociale kenmerken, en waarbij bedrijven waarin wordt belegd over 'good governance' beschikken;
- Een artikel 6 product heeft geen duurzame beleggingen tot doel, en promoot geen ecologische en/of sociale kenmerken.

PMT classificeert zijn pensioenregeling als 'artikel 8 product'.

Op basis van de SFDR publiceert PMT informatie over duurzaamheidsrisico's en duurzaamheidskenmerken van beleggingen op zijn website. Ook rapporteert PMT op jaarbasis over de duurzame kenmerken van de pensioenregeling. Daarnaast heeft PMT de Verklaring Ongunstige Effecten van beleggingen op duurzaamheidsfactoren gepubliceerd. Deze verklaring is op de website van PMT te vinden en zal jaarlijks geactualiseerd worden.

4.2 Principes, commitments en initiatieven

Principles for Responsible Investment (PRI)

PMT ondertekende in 2007 de Principles for Responsible Investment (PRI) van de Verenigde Naties. Deze principes vormen de basis van het verantwoord beleggen beleid van PMT. De zes PRI-principes zijn:

1. Wij zullen milieu, sociale en bestuurlijke aspecten betrekken bij ons beleggingsbeleid en onze investeringsbeslissingen.
2. Wij zullen actief invulling geven aan ons aandeelhouderschap en daarbij milieu, sociale en goed ondernemingsbestuur aspecten betrekken.
3. Wij streven naar openbaarheid over milieu, sociale en bestuurlijke aangelegenheden door de entiteiten waarin wij investeren.
4. Wij streven naar acceptatie en implementatie van deze principes in de financiële sector.
5. Wij zullen samenwerken om de effectiviteit in de implementatie van deze principes te bevorderen.
6. Wij zullen rapporteren over de activiteiten en de voortgang bij de implementatie van deze principes.

De OESO-Richtlijnen, United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights en de United Nations Global Compact Principles

De OESO-Richtlijnen¹¹, UNGP's¹² en Global Compact principes¹³ spelen een belangrijke rol in het verantwoord beleggen beleid van PMT. De OESO-Richtlijnen en de UNGP's vormen de leidraad voor de manier waarop PMT factoren op het gebied van milieu, mensenrechten en goed ondernemingsbestuur ('ESG-factoren') meeweegt in het nemen van een beleggingsbeslissing. De OESO-richtlijnen schrijven zogenaamde 'gepaste zorgvuldigheid' ('due diligence') voor. Deze due diligence stappen zijn verankerd in de beleggingsprocessen. Onderstaande paragraaf bevat een nadere omschrijving.

Daarnaast gebruikt PMT de principes van de UNGC, de OESO-richtlijnen, en de UNGP's om controverses te identificeren. Wanneer PMT constateert dat een bedrijf betrokken is bij een serieus incident of controversie waarbij één of meerdere van deze internationale, normatieve richtlijnen zijn overtreden, start PMT de dialoog (zie ook paragraaf 3.2).

Het IMVB-Convenant

PMT is een van de ondertekenaars van het Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (IMVB)-convenant dat Nederlandse pensioenfondsen eind december 2019 afsloten met maatschappelijke organisaties (non-gouvernementele organisaties, kortweg ngo's), de pensioensector en de overheid. Het Convenant is op 31 december 2022 geëindigd. Doel van het convenant was om verantwoord te beleggen en misstanden te voorkomen.

PMT nam zowel deel aan het zogenaamde Brede Spoor als aan het Diepe Spoor. Het Brede Spoor zag op het implementeren in het beleid en uitvoering van de OESO-richtlijnen en de UNGP's. Het Diepe Spoor zag op het versterken van engagement met bedrijven door samenwerking met de partijen uit het Convenant (zie paragraaf 3.2).

Het brede spoor: implementeren van due diligence

Het zogenaamde 'brede spoor' van het IMVB-Convenant schrijft pensioenfondsen voor om de OESO-richtlijnen en de United Nations Guiding Principles (UNGP's) in hun verantwoord beleggingsbeleid te integreren.

PMT investeert in verschillende landen en bedrijven, en is zich ervan bewust dat zich binnen de portefeuille misstanden kunnen voordoen, bijvoorbeeld een bedrijf dat gebruik maakt van kinderarbeid. PMT wil negatieve impact zoveel als mogelijk voorkomen. Daarom brengt PMT conform de OESO-Richtlijnen en de UNGP's een breed scala aan ESG-risico's in kaart en past 'gepaste zorgvuldigheid' (due diligence) toe met behulp van de instrumenten 'ESG-integratie', 'uitsluitingen' en 'actief aandeelhouderschap':

- Integreren van verantwoord beleggen in beleid en managementsystemen: PMT betreft milieu, sociale en bestuurlijke aspecten bij zijn beleggingsbeleid en beleggingsbeslissingen (ESG-integratie). Dit gebeurt

11 De Richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen en de richtsnoer voor institutionele beleggers van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) bieden handvatten voor de omgang met kwesties als ketenverantwoordelijkheid, mensenrechten, kinderarbeid, milieu en corruptie.

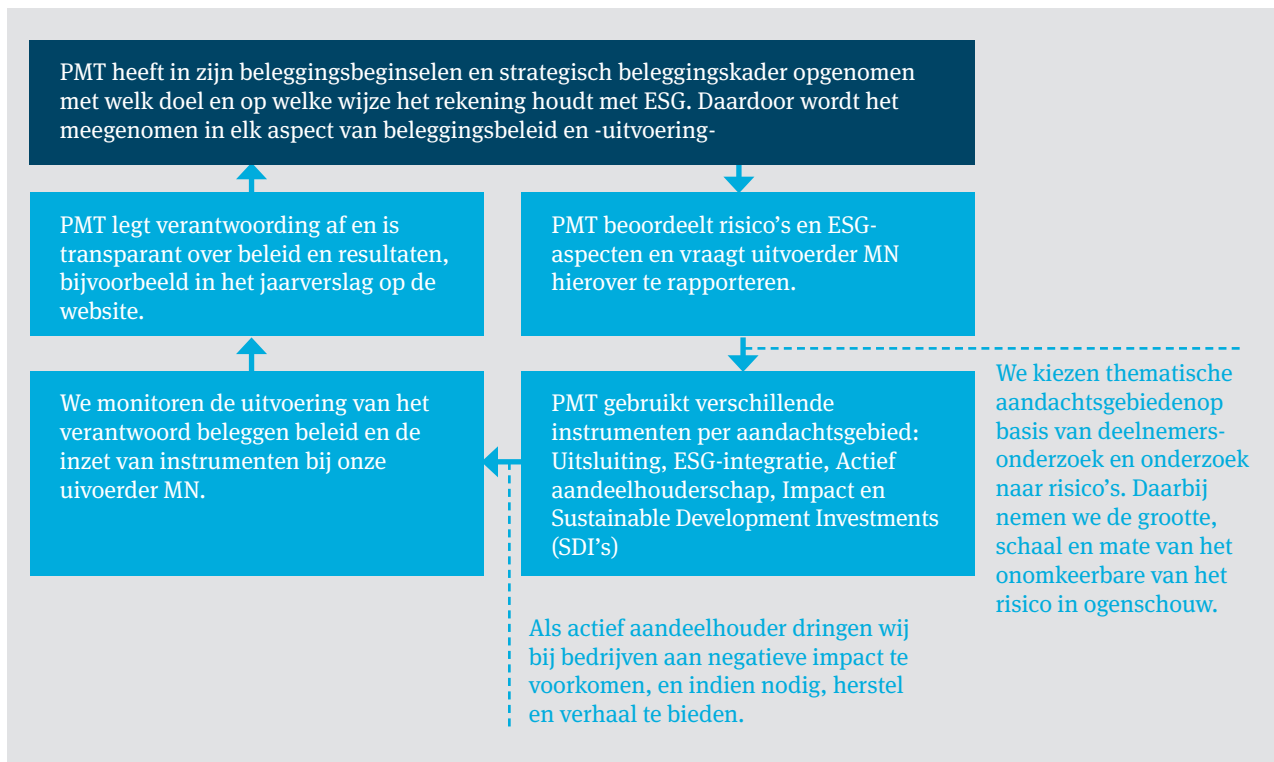
12 De United Nations Guiding Principles (UNGPs) zijn een wereldwijd gezaghebbend raamwerk met betrekking tot het voorkomen en aanpakken van nadelige gevolgen van bedrijfsactiviteiten voor de rechten van de mens.

13 De United Nations Global Compact (UNGC) principes hebben betrekking op het milieu, mensenrechten, ketenbeheer en integriteit.

voor alle aspecten van beleggen; van beleggingsbeleid, strategieën en mandaten, tot het beheer en uitvoering van de beleggingen. Hiermee is maatschappelijk verantwoord beleggen op het hoogste niveau en in elk onderdeel van de besluitvorming gewaarborgd.

- **Identificeren en mitigeren van negatieve gevolgen van beleggingen op mens, milieu en samenleving:** PMT brengt ESG-risico's in kaart. Met behulp van een strenge ESG-screening en uitsluitingen zorgt PMT ervoor dat bedrijven die slecht presteren op het terrein van mensenrechten, klimaat en andere ESG-factoren niet in de portefeuille terecht komen. De bedrijven die aan de ESG-criteria van PMT voldoen worden continu geëvalueerd en gemonitord. Op het moment dat hun ESG-score niet meer aan de eisen van PMT voldoet, vallen zij uit de benchmark. Voor meer informatie over de bewuste selectie methodiek zie paragraaf 3.3, en voor uitsluitingen paragraaf 3.1.
- **Stoppen, voorkomen of beperken van negatieve gevolgen:** PMT wil negatieve gevolgen zoveel mogelijk voorkomen. Mocht toch blijken dat er sprake is van negatieve gevolgen, dan gebruikt PMT het instrument 'Actief aandeelhouderschap' om te proberen die gevolgen te stoppen of zoveel mogelijk te beperken. Dit betekent dat PMT in gesprek gaat met bedrijven waarvan het denkt dat zij beter kunnen presteren op ESG-factoren. Daarbij hoort ook, waar relevant, dat PMT er bij bedrijven op aandringt herstel en/of verhaal aan te bieden aan benadeelden. Dit doet PMT voor een aantal bedrijven in de door MN beheerde obligatie- en aandelenportefeuille. Per eind 2022 was PMT met in totaal zo'n 138 bedrijven in gesprek. Actief aandeelhouderschap betekent ook dat PMT op aandeelhoudersvergaderingen stemt in binnen- en buitenland en, waar nodig, aansluit bij juridische procedures. Als bedrijven onvoldoende voortgang tonen, kan PMT besluiten om te desinvesteren.
- **Monitoren van de uitvoering van het beleid en de resultaten daarvan:** vermogensbeheerder MN is voor elk van de due diligence stappen adviserend en uitvoerend en brengt daarover zowel jaarlijks als ieder kwartaal verslag uit aan PMT. Op die manier ontvangt PMT onder andere informatie over de ESG-risico's die zijn geïdentificeerd en hoe deze vervolgens zijn geadresseerd.
- **Transparant communiceren over de resultaten van het gevoerde beleid en de resultaten daarvan:** PMT hecht veel waarde aan transparantie en communiceert daarom op de website en in rapportages over het beleid en de resultaten. Zo publiceert PMT jaarlijks een verantwoord beleggen jaarverslag en zijn de gevoerde dialogen terug te vinden op de website. Ook bevat de website een overzicht van hoe PMT heeft gestemd op aandeelhoudersvergaderingen.

Schematisch gezien is due diligence als volgt in de governance verankerd:

Figuur 2: implementatie van due diligence

Code Pensioenfondsen

PMT geeft met zijn verantwoord beleggen beleid invulling aan de Code Pensioenfondsen. Deze code is opgesteld door de Stichting van de Arbeid (STAR) en de Pensioenfederatie. Het doel van de code is dat pensioenfondsen hun functioneren verder verbeteren én dit inzichtelijk maken, zodat belanghebbenden er vertrouwen in kunnen hebben dat de pensioenfondsen het aan hen toevertrouwde geld goed beheren en de belangen van alle betrokkenen evenwichtig afwegen. Eén van de thema's die in de code aan de orde komt, is verantwoord beleggen (paragraaf 2.7 van de Code Pensioenfondsen).

Het bestuur van PMT hecht veel waarde aan een goed doordacht verantwoord beleggen beleid, dat aansluit op de thema's en ontwikkelingen die spelen in de sector Metaal en Techniek en dat op draagvlak onder de belanghebbenden kan rekenen. Het bestuur legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan.

Het Nederlandse klimaatakkoord en het IIGCC net zero commitment

In juli 2019 ondertekende PMT samen met 50 andere partijen het 'Commitment van de financiële sector', waarmee de partijen beloven een bijdrage te leveren aan het Klimaatakkoord. Een belangrijk onderdeel daarvan is de toezegging om uiterlijk in 2022 actieplannen op te stellen waarin reductiedoelstellingen zijn opgenomen om de negatieve gevolgen van hun beleggingen te beperken en een bijdrage te leveren aan de energietransitie. Hier heeft PMT in 2022 invulling aangegeven.¹⁴ Ook heeft PMT zich in 2021 verbonden aan het Net Zero Asset Owner Commitment van de Institutional Investors Group on Climate Change (IIGCC).

4.3 Lidmaatschappen en samenwerkingsverbanden

Climate Action 100+ (CA100+)

Het samenwerkingsverband Climate Action 100+, van ongeveer 700 investeerders met meer dan \$68 biljoen AUM, trekt gezamenlijk op om in gesprek te gaan met de top 100(+) ondernemingen die de grootste uitstoters van CO₂ zijn. Via deze dialoog wordt bedrijven gevraagd het thema klimaat stevig te verankeren in bestuursprocessen, CO₂-emissies terug te dringen in lijn met de doelstelling van het Parijse Klimaatakkoord en volgens het TCFD-raamwerk (Task force Climate-related Financial Disclosure) over voortgang te rapporteren.

DNB

PMT is via MN vertegenwoordigd in de werkgroep Klimaatrisico's van het Platform Duurzame Financiering van De Nederlandsche Bank (DNB). DNB heeft het platform opgericht om de aandacht voor duurzame financiering in de financiële sector verder te vergroten en te stimuleren. DNB constateerde dat er bij veel verschillende instellingen en in verschillende sectoren al goede initiatieven plaatsvonden. Met de komst van het platform kunnen volgens DNB banken, verzekeraars, pensioenfondsen en vermogensbeheerders makkelijker verbindingen leggen met elkaar en met de overheid en toezichthouders om zo mogelijk ook gezamenlijk tot nieuwe duurzaamheidsinitiatieven te komen. Daarnaast is PMT via MN vertegenwoordigd in de werkgroep CO₂-beprijzing van het Platform Duurzame Financiering. Samen met andere financiële instellingen wordt in deze werkgroep gewerkt aan een model dat inzicht moet verschaffen in de economische effecten van een CO₂-belasting

UNPRI

In 2007 ondertekende PMT de United Nations Principles for Responsible Investment (UNPRI). De UNPRI bestaat uit zes principes die zijn opgesteld om verantwoord beleggen te stimuleren en kennis en guidance op het gebied hiervan te delen. De principes vormen samen met internationale verdragen als de Verklaring van de Rechten van de Mens het fundament van het verantwoord beleggingsbeleid van PMT. Sinds 2022 neemt PMT samen met 120 andere grote investeerders deel aan PRI Advance. Binnen dit initiatief wordt op collectieve wijze engagement gevoerd met bedrijven in de mijnbouw en hernieuwbare energie over arbeidsomstandigheden in de waardeketen.

Eumedion

In het verband van Eumedion werken institutionele vermogensbeheerders samen aan het toezicht op Nederlandse Beursgenoteerde ondernemingen. Eumedion behartigt de belangen van de bij zijn aangesloten institutionele beleggers op het gebied van corporate governance en duurzaamheid. PMT is via MN vertegenwoordigd in verschillende commissies van Eumedion.

14 [pmt-klimaatactieplannen-november-2022.pdf](#)

Global Impact Investing Network (GIIN)

MN is namens PMT lid van het Global Impact Investing Network (GIIN). GIIN is een non-profitorganisatie met als doel het vergroten van de schaal en de effectiviteit van impact investeringen wereldwijd. Impact-beleggingen zijn beleggingen in bedrijven, organisaties en fondsen gericht op het oplossen dan wel voorkomen van maatschappelijke en milieuproblemen die qua rendement net zo goed presteren als ‘reguliere’ beleggingen. Impact investeringen kunnen plaatsvinden in zowel ontwikkelingslanden als ontwikkelde landen.

Institutional Investors Group on Climate Change (IIGCC)

PMT is sinds 2021 lid van de Institutional Investors Group on Climate Change (IIGCC), een non-profit organisatie met meer dan 350 leden, afkomstig uit verschillende landen in Europa, die ongeveer 51 biljoen aan beheerd vermogen vertegenwoordigt. De missie van de IIGCC is ‘het mobiliseren van kapitaal voor een low carbon future door de stem van de belegger te versterken en samen te werken met bedrijfsleven, beleidsmakers en investeerders’. De IIGCC biedt beleggers een samenwerkingsplatform voor het aanmoedigen van overheidsbeleid, investeringspraktijken en bedrijfsstrategieën die lange termijn klimaatrisico's- en kansen adresseren.

Partnership for Biodiversity Accounting Financials (PBAF)

PMT is sinds 2022 aangesloten bij het Partnership for Biodiversity Accounting Financials (PBAF). PBAF is een door de Nederlandse overheid gesteund initiatief waarin wordt toegewerkt naar een standaard aan de hand waarvan financiële instelling de impact van beleggingen op biodiversiteit kunnen beoordelen en rapporteren. PBAF wordt inmiddels gesteund door 40 financiële instellingen verdeeld over 11 landen.

Pensioenfederatie

PMT is lid van de Pensioenfederatie, de overkoepelende belangenbehartiger van bijna alle Nederlandse pensioenfondsen. PMT is actief lid van de Pensioenfederatie en heeft zitting in diverse commissies en werkgroepen.

Platform Living Wage Financials (PLWF)

Uitvoeringsorganisatie MN is namens PMT één van de oprichters en actief lid van het Platform Living Wage Financials (PLWF). Het samenwerkingsverband kent inmiddels negentien leden uit binnen- en buitenland met een geschat beheerd vermogen van €6,5 biljoen (per december 2022). Gezamenlijk spreken zij met bedrijven uit de textiel-, agrarische- en Retail sector over het belang van leefbare lonen en inkomens. Een uitgebreidere toelichting op het PLWF is opgenomen in hoofdstuk 3 van dit jaarverslag.

Bijlage 1: Identificeren van ESG thema's en risico's

In kaart brengen van ESG thema's en -risico's

De duurzaamheidsrisico's waar PMT mee te maken heeft zijn tweeledig:

- risico's voor mens, milieu en maatschappij die onze beleggingen kunnen veroorzaken, zoals de mogelijke gevolgen van beleggingen op de biodiversiteit.
- risico's voor onze beleggingen die worden veroorzaakt of vergroot, bijvoorbeeld door klimaatverandering.

Voor het voorkomen en het beperken van dergelijke risico's beoordeelt PMT zijn beleggingen aan de hand van een breed scala aan thema's. Zie ook paragraaf 4.2 waarin stapsgewijs wordt toegelicht hoe PMT deze mogelijke negatieve impact in kaart brengt en voorkomt/ mitigeert (de zogenaamde due diligence stappen). Voor de identificatie en beoordeling van ESG-onderwerpen kijkt PMT naar de (potentiële) ESG impact van de investeringen op de omgeving en naar de (potentiële) impact van het ESG-thema op de investeringen.

Risico's voor mens, milieu en maatschappij

Bij het beoordelen van de (potentiële) ESG impact van PMT's investeringen op mens, milieu en maatschappij, staat het belang en de voorkeuren van het ESG-thema voor PMT en zijn deelnemers voorop.

Ook wordt rekening gehouden met:

- de werkelijke en potentiële negatieve impact op de omgeving, inclusief de omvang, onomkeerbaarheid en de aard van negatieve impact;
- het vermogen om het thema te beïnvloeden, onder andere rekening houdend met:
  - de (relatieve) grootte van de beleggingen gerelateerd aan het ESG thema;
  - of deze beleggingen actief of passief worden beheerd;
  - (potentiële) samenwerkingsverbanden met andere investeerders;
  - bestaande kennis;
  - geografische nabijheid.

Risico's voor de beleggingen

Voor de beoordeling van de (potentiële) impact van ESG-factoren op de beleggingen wordt rekening gehouden met:

- de waarschijnlijkheid dat het ESG-thema een economische impact zal hebben op de bedrijfsresultaten;
- de verwachte schaal van de (potentiële) ESG-impact op getroffen sectoren/ bedrijven;
- hoe vaak het thema voorkomt in onze portefeuillebeleggingen (portefeuille-blootstelling).

Indien nodig, beoordeelt PMT ook voor welke beleggingscategorie, regio of sector het onderwerp specifiek van belang is. Dit helpt om de omvang, de ernst, en de scope van het risico in te schatten. De auto-industrie maakt bijvoorbeeld gebruik van metalen en mineralen afkomstig uit de mijnbouwsector. ESG-factoren die impact hebben op de metaal- of mineralensector zullen daardoor ook impact hebben op de auto-industrie.

Bij de beoordeling wordt ook rekening gehouden met risicofactoren zoals:

- fysiek risico;
- regelgevingsrisico;
- overgangrisico;
- reputatierisico;
- ondernemingsbestuursrisico;
- veranderende consumentenvoorkeuren;
- (mogelijke) juridische claims;
- (mogelijke) verstoring van de waardeketen.

Informatiebronnen

Om ESG-thema's te beoordelen, wordt onder andere rekening gehouden met de volgende informatiebronnen:

- informatie van ESG-dataleveranciers, inclusief portefeuille-screenings op basis van ESG-factoren;
- publiek beschikbare benchmarks en informatiebronnen;
- jaarverslagen en publiek beschikbare informatie op (bedrijfs)websites;
- eigen onderzoek en analyse;
- outreach naar en door stakeholders (NGO's, vakbonden etc.);
- deelnemersonderzoek en bestaande wensen van PMT (bijv. het Strategisch Beleggingskader, en andere concrete ambities en doelstellingen).

Keuze van impactthema's

Voor het creëren van positieve impact heeft PMT een aantal afgebakende thema's gekozen (zie ook paragraaf 3.4) die bij PMT passen en waar PMT in staat is om het verschil te maken. Door keuzes te maken ontstaat focus en ontwikkelt PMT, samen met MN, expertise op specifieke impactthema's. Voor de selectie van de impactthema's worden vier criteria toegepast:

- impactpotentie (toets op impactdefinitie);
- investeerbaarheid (risico-rendementsprofiel, marktgrootte);
- passend binnen bestaande PMT beleggingscategorieën;
- aansluiting bij de PMT achterban.

Op basis van deze criteria kan worden vastgesteld of een impact belegging past binnen het (risico) profiel van PMT.

Bijlage 2: MSCI screening

PMT maakt gebruik van de MSCI ESG Rating voor de beoordeling van bedrijven voor de aandelen- en obligatieportefeuilles (hierboven ook aangeduid met ‘ESG Screening’). In deze beoordeling komen verschillende factoren aan bod, die kunnen worden ingedeeld in E (Environmental), S (Social) en G (Govenance) aspecten. Deze factoren worden hieronder schematisch weergegeven.¹⁵ Alleen bedrijven die (boven)gemiddeld scoren op deze deelgebieden komen voor PMT in aanmerking.

3 Pillars	10 Themes	35 ESG Key Issues	
Environment	Climate Change	Carbon Emissions Product Carbon Footprint	Financing Environmental Impact Climate Change Vulnerability
	Natural Capital	Water Stress Biodiversity & Land Use	Raw Material Sourcing
	Polution & Waste	Water Stress Biodiversity & Land Use	Electronic Waste
	Environmental Opportunities	Opportunities in Clean Tech Opportunities in Green Building	Opportunities in Renewable Energy
Social	Human Capital	Labour Management Health & Safety	Human Capital Development Supply Chain Labor Standards
	Product Liability	Product Safety & Quality Chemical Safety Financial Product Safety	Privacy & Data Security Reponsible Investment Health & Demographic Risk
	Stakeholder Opposition	Controversial Sourcing Community Relations	
	Social Opportunities	Access to Communications Access to Finance	Access to Health Care Opportunities in Nutrition & Health
Governance	Corporate Governance	Ownership & Control Board	Pay Accounting
	Corporate Behavior	Business Ethics Tax Transparency	

Tabel 1 MSCI ESG Key Issue Hierarchy

¹⁵ Zie ook: [MSCI ESG Ratings Methodology](#)

